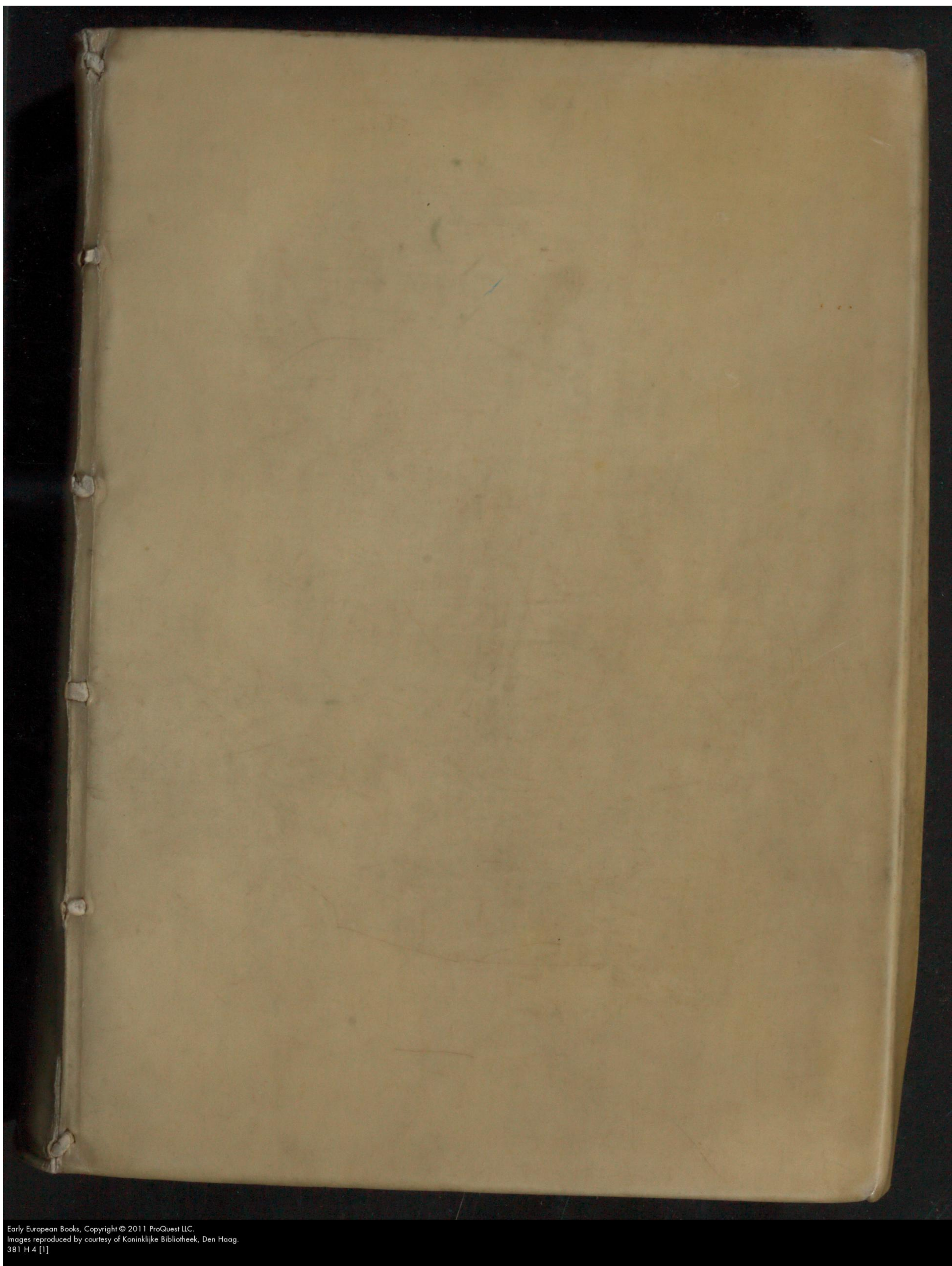
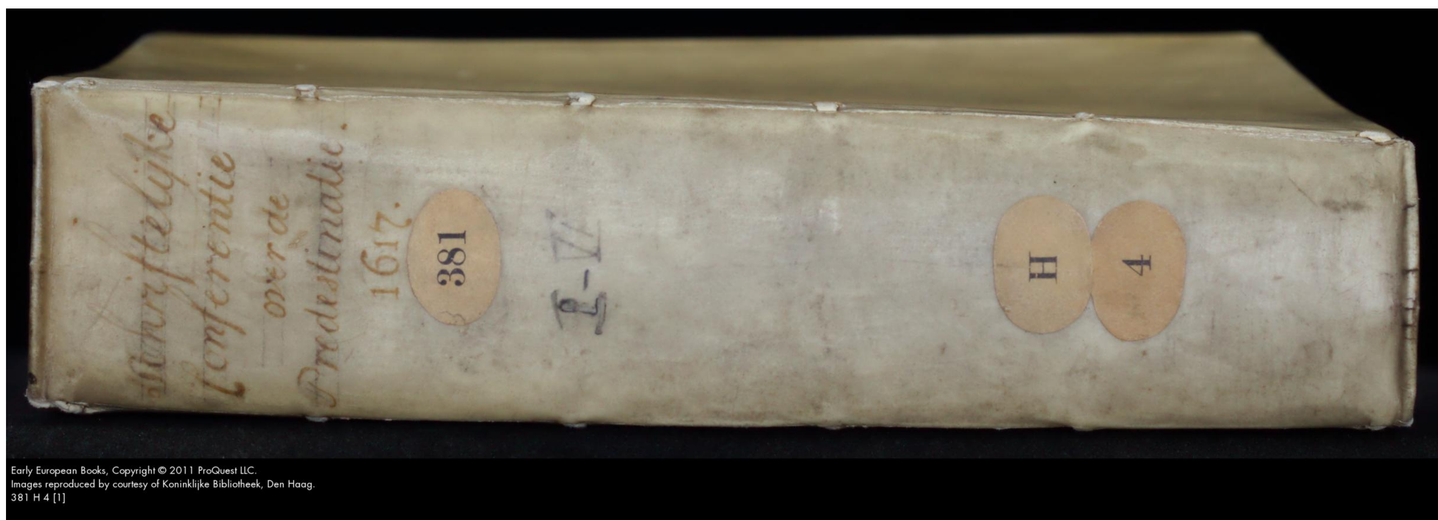
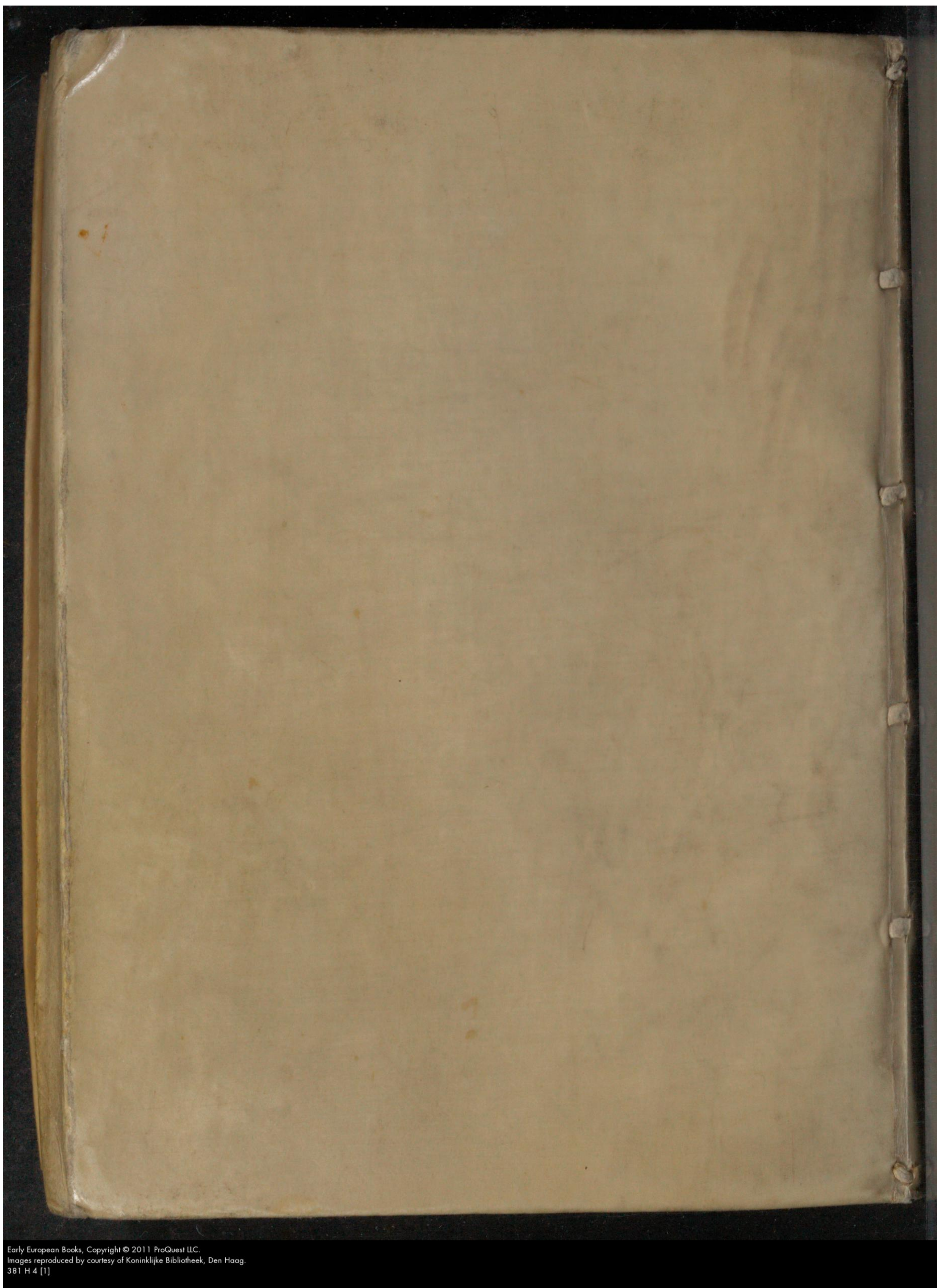

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [1]

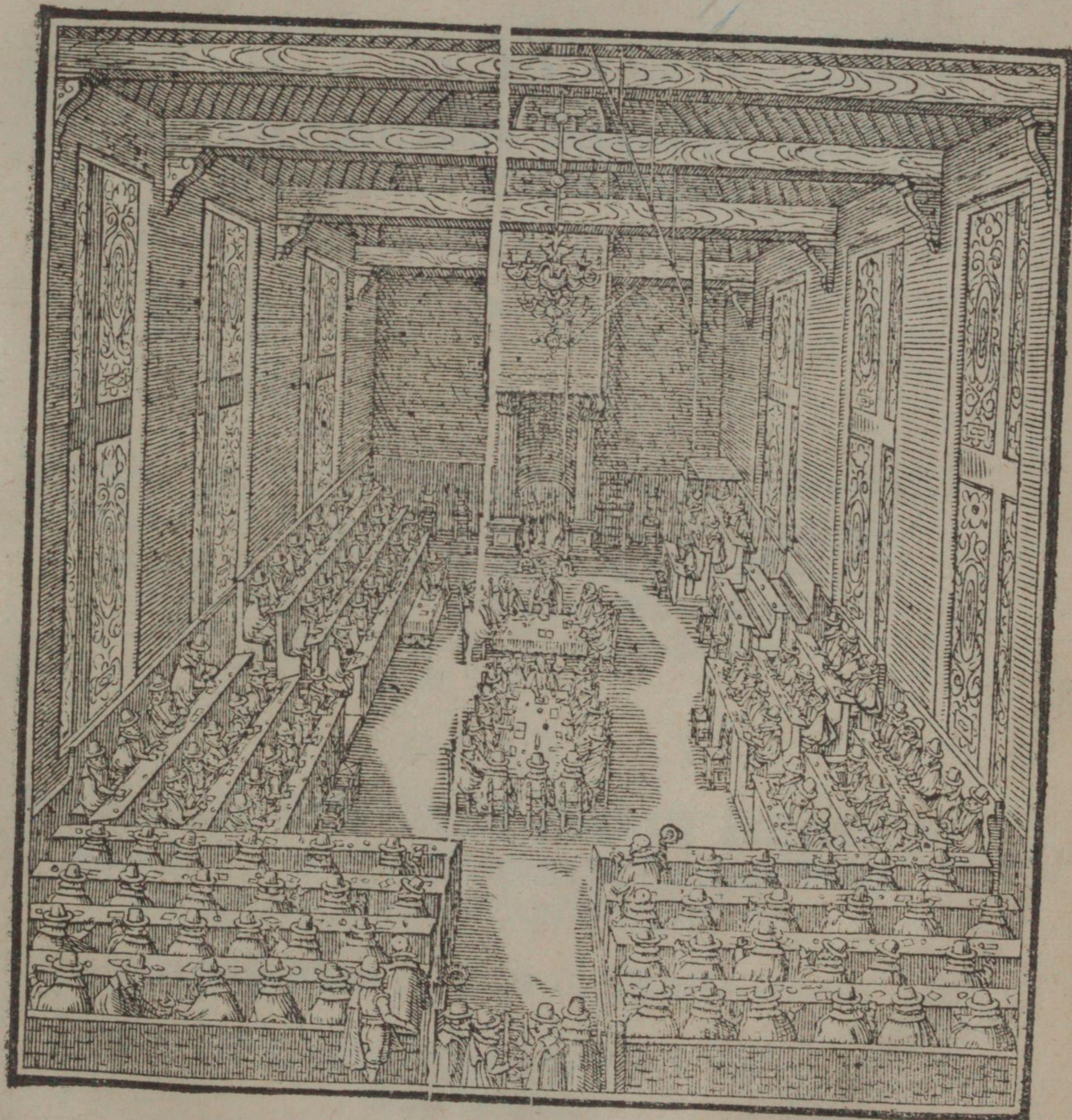
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [1]

SYNODVS

TOT DORDRECHT,
By Isaac Ianssen Canin, ende zijne
Medestanders. 1619.

3

3

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

3

Oordeel des SYNODI NATIONALIS

Der Gereformeerde Kercken van de Vereenichde Neder landen:

ghehouden binnen

DORDRECHT,

Inden Iare 1618. ende 1619.

Welcke geassisteert is gheweest met vele tref-licke THEOLOGEN, uyt de Gereformeer-de Kercken van Groot Britagnien, de Cheur-Vorste-lijcke Paltz, Hessen, Switserlant, de Wedderavi-sche Correspondentie, Geneven, Bremen, ende Embden:

OVER

De bekende Vijf Hooft-stucken der Leere/ daer van inde Gereformeerde Kercken deser Vereenichde Nederlanden verschilts gevallen.

uytghesproken op den 6. May. 1619.

uyt het Latijn ghetrouwelijck in't Neder-duytsch overgheset.

Met Privilegie voor seven Iaren.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Extract uyt de Privilegie.

DE STATEN GENERAEL vande Vereenichde Nederlanden verbieden alle eñ een yeghelijck Drucker, ende Ingesetene van de voorsz. Vereenichde Nederlanden, eenighe *Acten* ofte *Actitaten* op ende uyt ghevolge van den SYNODE NATIONAEL laestmael binnen DORDRECHT ghehouden, ghevallen, inde Latijnsche, Nederlandsche, ende Francoische Spraecken, int gheheel ofte ten deele, int groot ofte int cleyn, binnen den tijdt van Seven Iaren, te drucken ende uyt te geven, ofte elders buyten de Vereenichde Nederlanden naghedruckt inde selve te brenghen om te verkoopen sonder Consent van Isaac Ianssen Canin ende zijne Medestanders Boeck-druckers tot Dordrecht, by pene van verbeurte van sulcke naghedruckte Exemplaren, ende daeren-boven van de somma van ses hondert Carolus guldens eens, t'appliceren een derdendeel daer van tot behoef van den Officier, die de Calengie doen sal, het tweede derdendeel tot behoef van den Armen, ende het resterende derdendeel tot behoef van de voorsz. Isaac Ianssen Canin ende zijne Medestanders voorsz. &c. Ghedaen ter vergaderinghe vande Hooghghemelte Heeren Staten Generael, In s'Graven-haghe op den 14. May, int Iaer 1619. *N. d. Voocht vt.*

Ter ordonnantie van de Hooch-ghemelte Heeren Staten Generael, onderteyckent

C. Aersen.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Inden name onses Heeren ende Salichmakers Jesu Christi. Amen.

NDER seer vele vertroostinghen, de welcke onse Heere eñ Salichmaker IESVS CHRISTVS zijne strijdende Kercke in dese ellendighe pelgrimagie ghegheven heeft, wert dese met recht onder de voornaemste gheacht, die hy haer heeft naeghelaten, als hy tot zijnen Vader in t'Hemelsch Heylichdom soude ingaen, segghende, *Ick ben met u alle de daghen, tot aen de voleyndinghe der werelt.* De waerheydt van dese vriendelicke belofte is blijckelick in de Kercke van alle tijden. VVant alsoo zy niet alleen door openbaer gewelt der vyanden, ende godloosheyt der Ketteren, maer ooc door bedecte listicheyt der verleyders vanden beginne is bestreden, voorwaer, indien de Heere haer t'eenigher tijt vande heylsame hulpe zijner beloofde tegẽwoordigheydt hadde ontbloot, sy soude al over lange ofte door gewelt der Tyrannen zijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

verdruct geweest, ofte door de arglisticheyt der bedriegers ten verderve verleydt. Maer de goede Herder, die zijne kudde, voor de welcke hy zijn leven heeft ghelaten, zeer volstandichlick bemint, heeft het woeden der vervolgers steets ter rechter tijdt ende door sijne uytgestrecte hand, dicwils miraculeuslijc, ter neder gheset, ende de kromme wegen ende bedrieghlicke raedt-slagen der verleyders ontdect, ende te niete ghedaen: In beyden bewysende dat hy waerlick by zyne Kercke teghenwoordich is. Hier van hebben wy een zeer klaer bewijs inde Historien der Godtsalighe Keyseren, Coninghen eñ Princen, de welcke de Sone Godts soo menichmael tot hulpe van zyne Kercke heeft verweCt, met eenen heyligen yver zijns huys ontsteken, ende door haren dienst niet alleen het woeden der Tyrannen bedwonghen, maer ooc zijne Kercke, wanneer sy met valsche Leeraers te strijden hadde, teghen de selve met remedien van H. Synoden voorsien; inde welcke de ghetrouwe dienst-knechten Christi met ghe-

ſamentlijcke ghebeden, raedt, eñ arbeydt kloecmoedelijc ſich hebben gheſtelt voor de Kercke ende waerheydt Godes teghens de knechten des Sathans, al-hoe-wel ſy haer in Enghelen des lichts veranderden; ende hebben het ſaet der dwalingen eñ des tweedrachts wechghenomen, de Kercke in eendracht der reyner Religie behouden, ende den oprechten Gods-dienſt ongeſchent op de nacomelingen voortsgheſet.

Met eene ghelijcke weldaet heeft onſe ghetrouwe Salichmaker zijne ghenadighe teghenwoordicheydt aen de Kercke van Nederlandt, die eenighe jaren ſeer is verdruckt gheweeſt, in deſen tijdt beweſen. VVant deſe Kercke vande Tyrannie des Roomſchen Antichriſts ende de ſchrickelijcke Af-goderie des Pauſdoms door Godes machtighe handt verloſt, ende inde perijckelen van ſoo langhdurighen oorloghe menichmael wonderbaerlijck bewaert zijnde, ende in eendracht der ware leere ende diſcipline tot loff van haren Godt, tot wonderlijcken waſdom van

t'ghemeene beste, ende vreuchde vande gheheele Ghereformeerde wereldt zeer heerlijc bloeyēde, is van IACOBO ARMINIO ende syne navolgers, dragende dē naem vā REMONSTRANTEN, door verscheyden soo oude als nieuwe dwalingen eerst heymelijc, daer na opentlijc aenghevochten, ende door ergerlijcke twisten eñ scheuringhen hertneckichlijck verstoort zynde, in soo grooten perijckel gebracht, dat die seer bloeyende Kercken door eenen schrickelijcken brandt van tweedrachten eñ ghedeeltheden ten laetsten souden zyn verteert gheworden, ten ware de ontferminge onses Salichmakers ter bequamer tijt daer tusschen waer ghekomen. Doch gepresen zy in der eeuwigheydt de Heere, de welcke na dat hy zyn aenschijn een ooghenblick tijdts van ons (die wy op menigherley wijse zijnen toorn eñ gramschap hadden verweckt) verborgen hadde, voor de gantsche wereldt heeft bewesen, dat hy sijns verbondts niet en vergheet, eñ het suchten der sijnen niet en

veracht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

veracht. Want als daer nauwelijcx eenige hope van remedie nae menſchelijck oordeel ſcheen voor handen te zijn, heeft hy den Doorluchtighen ende Hoogh-Mogh. Heeren, de Generale Staten der Vereenigde Nederlanden dit in t'herte ghegheven; dat ſy met advijs eñ directie vandẽ Doorluchtichſten eñ Cloec-moedichſten Prince van Orangien, beſloten hebben deſe woedende ſwaricheden met wettelicke middelen te bejeghenen, de welcke door de exempelen der Apoſtelen ſelve, eñ der Chriſtelicke Kercke nae haren tijdt doorgaens zyn goedt gekent, eñ ſelfs ooc inde Kercke van Nederlant met groote vrucht voor deſen ghebruyct, ende hebben eenen *SYNODVM* uyt alle de Provincien van haren ghebiede door hare authoriteyt tot *DORDRECHT* by een geroepẽ, naer dat zy daer toe van te voren verſocht, eñ door gunſte des Groot-machtichſten Conincx *IACOBI*, Coninc van Groot Britagniẽ, etc. eñ der Doorlucht. Princen, Doorluchtige Graven, ende machtige Republijcken ver-

worven hadden vele voortreflicke Godt-gheleerde mannen, op dat door ghemeyn oordeel van ſoo veel Theologanten der Gereformeerde Kercke, de leeringen van *ARMINIVS* ende zijne navolgers, in ſo eene vermaerde Synode rijpelick ſouden worden onderſocht, eñ alleen uyt Godes woordt gheoordeelt, de ware Leere beveſticht, de valſche verworpen, eñ den Nederlandtſchen Kercken eendracht, vrede, ende ruſte door Godes zeghen wedergebracht. Over deſe weldaet Godes iſt dat de Nederlantſche Kercken haer verheughen, ende de ghetrouwe ontferminghen hares Salichmakers ootmoedelick bekennen, ende danckbaerlick roemen.

Deſe Eerweerdige *SYNODVS*(na voorgaende alghemeen vaſten eñ bidden door authoriteyt der Hoogher Overheyt in alle de Nederlandtſche Kercken tot af-biddinghe van Godes toorn, ende verwervinghe van zynen ghenadigen byſtandt, uytgeſchreven eñ gehoudẽ)in des Heeren name binnen *DORDRECHT* vergadert zijnde,

zynde, ontsteken in liefde tot God eñ den welstandt der Kercke, eñ wesende, na aenroepinge van Godes naem, met eenen H. Eedt verplicht, van alleen na t'richtsnoer der H. Schrifture te oordeelen, eñ in t'ondersoeck ende oordeel van dese sake met eene goede ende oprechte conscientie te handelen, Heeft seer neerstichlick eñ met groote lanckmoedicheyt gearbeyt, om de voornaemste voorstanders deser leeringē, voor haer gheciteert zynde, te bewegen, dat sy hun ghevoelen vande Vijf bekende Hooft-stucken der leere, mitsgaders de redenen van t'selfde volkomentlick wilden verklaren. Maer als sy het oordeel des Synodi verwierpen, ende op de vraegh-stucken, inder maniere als billick was, weygherden t'antwoorden, ende dat voorts gheene vermaninghen des Synodi, noch resolutien der VVelgeboren, Edele, Gedeputeerde vande Heeren Generale Staten, ja selfs niet de bevelen vande Doorluchtighe Hoogh-Mogh. Heeren Generale Staten by haer yets voorderden, is de

Synodus ghenootſaect, met laſt van hare Hoogh-Mogh. ende na de ghewoonte der oude Synoden, eenen anderen wech in te gaen: eñ is het onderſoeck vande voorſz. Vijf leer-ſtucken uyt de ſchriften, bekentenissen, ende verklaringen, eensdeels te voren uytgegeven, anderdeels ooc deſen Synodo overgelevert, by der hant genomen. Het welcke alſo het nu door Godes byſondere genade, met ſeer grootẽ vlijt, getrouwicheyt, conſciẽtie, eñ over-een-ſtemminge van allen eñ een yegelijcken is voleynt, *SOO IST* dat deſe *SYNODUS* tot Godes eere, behoudeniſſe vande oprechticheyt der ſalichmakende waerheyt, gheruſtheyt der conſcientien, vrede eñ welſtandt der Nederlandtſche Kercken, beſloten heeft, het navolghende oordeel, [waer-inne het waerachtich eñ met Godes Woort over-een-komende gevoelen vande Vijf voorſz. leer-poincten wort verklaert, ende het valſche eñ met Godes Woort ſtrijdende verworpen,] opentlick uyt te ſpreken, ende eenen yeghelicken bekent te maecken.

Het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Het eerste Hooft-stuck der Leere/

Namelijck

Van de Goddelijcke Verkiesinghe ende Verwerpinghe.

Eerste Artijckel.

AEnghesien alle Menschen in Adam ghesondicht hebben/ ende des vloeckx ende eeuwigen doots zijn schuldich gheworden / soo en soude God niemant onghelijck hebben ghedaen / indien hy het gantsche menschelijcke geslachte in de sonde ende Vervloeckinghe hadde willen laten / ende om de sonde verdoemen/ volghens dese spreucke des Apostels: De gantsche Werelt is voor God verdoemelijck. Sy Rom. 3. hebben alle ghesondicht, ende zijn verhindert te co- 19.23. men tot de eerlickheyt Gods. Ende/ de besoldinghe Rom. 6. der sonde is de doot. 23.

II.

Maer hier in is de liefde Gods gheopenbaert / dat hy sijnen eenich-geboren Sone in de Werelt ghesonden heeft / op dat een yeghelijck/ die in hem ghelooft/ 1. Joa. 4. 9. niet en vergae/ maer het eeuwighe leven hebbe. Joa. 3. 16

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

III.

Ende op dat de Menschen tot het geloove werden ghebracht/ zeyndt God goedertierlijck Vercondigers van dese seer blijde bootschap tot wiē hy wil/ eñ wanneer hy wil/ door welcker dienst de menschen gheroepen worden tot bekeeringhe eñ het gheloove in Christum den ghekruysten. Want hoe sullen sy gheloo-
Rom. 10. ven in hem, van den welcken sy niet ghehoort en heb-
14. ben? ende hoe sullen sy hoorē sonder Predicant? hoe
15. sullen sy predicken, ten zy datse ghesonden worden.

IIII.

Joha.3. Die desen Euangelio niet en ghelooven / op dien
36. blijft den toorn Gods: Maer die het aennemen/ende den Salichmaecker Jesum met een warachtich ende levendigh gheloove omhelsen / die worden door hem
Mar.16. van den toorn Gods / ende van het verderf verlost/
16. ende niet het eeuwighe leven begaeft.

V.

De oorsake ofte schult van dat ongheloove/ gelijck oock van alle andere sonden / en is gheensins in God/ maer in den mensche. Maer het gheloove in Jesum Christum/ende de salicheyt door hem/ is een ghenadighe gave Gods: Ghelijck gheschreven is/ Wt genade
Eph.2.8 zijt ghy saligh gheworden, door het gheloove, ende dat niet uyt u, het is Gods gave. Item/ Het is u ge-
Phi.1.29 gheven in Christum te ghelooyen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

VI.

Dat God sommighe inder tijdt met het gheloove begaeft/sommige niet en begaeft/comt voort van sijn eeuwigh besluyt. Want alle syne wercken zijn hem Acto.15.
van eeuwigheydt aen bekent: Ende hy doet alle dinck 18.
naer den raedt syns willens. Naer welck besluyt hy Eph.1.11
de herten der uytvercoren/ hoe wel sy hart zijn/ genadelijck vermurwt ende buyght om te gelooven: maer den genen die niet en zijn vercoren/ nae sijn rechtveerdigh oordeel/ in hare boosheyt ende hardigheyt laet. Ende hier ist dat ons haer voornemelijck op doet/ die diepe/ barmhertighe t'samen ende rechtveerdighe onderscheydinge der menschen/ zijnde in even-gelijcken staet des verderfs/ ofte het besluyt van Verkiesinghe ende Verwerpinghe in den Woorde Gods gheopenbaert. Het welcke/ ghelijck als het de verkeerde/ onreyne/ ende onvaste Menschen verdraeyen tot haer verderf/ alsoo gheeft het de Heylighe ende Godvreesende zielen eenen onuytsprekelijcken troost.

VII.

Dese Verkiesinghe is een onveranderlijck voornemen Gods/ door t'welcke hy voor de grondt-legginghe der Werelt/ een seeckere menichte van menschen/ niet beter ofte weerdigher zijnde als andere/ maer in de ghemeene ellende met andere ligghende/ uyt het gheheele Menschelijcke gheslachte van de eerste oprechticheyt door haer eyghen schult vervallen in de

sonde ende verderf/ nae het vrye welbehaghen sijns willes/ tot de salicheyt/ uyt louter ghenade/ uytvercoren heeft in Christo/ den welcken hy oock van eeuwicheydt tot een Middelaer ende hooft van alle uytvercorene/ ende tot een fondament der salicheydt ghestelt heeft. Ende op datse door hem souden salich ghemaeckt worden/ heeft hy oock besloten de selve hem te gheven/ ende crachtelijck tot des selfs gemeynschap door sijn Woort ende Gheest te roepen ende te trecken/ ofte/ met het ware gheloove in hem te begaven/ te rechtveerdighen/ te heylighen/ ende inde ghemeynschap sijns Soons crachtelijck bewaert zijnde/ ten laetsten te verheerlijcken/ tot bewijsinghe van sijne barmhertichept/ ende ten prijse van de rijckdommen sijner eerlijcker ghenade. Ghelijck gheschreven is:
Ephes. 1. 4. God heeft ons uytvercoren in Christo eer des werelts grondt gheleyt was, op dat wy souden wesen heylich ende onstraffelijck voor hem in der liefde; Die ons
5. heeft van te vorē geschict tot de aen-neminge der kinderē door Iesum Christum in hemselven, nae het wel-
6. behaghen sijns willes, tot prijs van sijn eerlicke ghenade, inde welcke hy ons hem selven aengenaem ghe-
Rom. 8. 30. maeckt heeft in den beminden. Ende elders: Die hy te voren gheordonneert heeft, die selve heeft hy oock gheroepen: ende die hy gheroepen heeft, die selve heeft hy oock gherechtveerdicht: ende die hy gerechtveerdicht heeft, die selve heeft hy oock verheerlijckt.

VIII.

De voorghemelde Verkiesinghe en is niet menigherley/

gherley/maer eene ende de selfde/van alle de ghene die salich worden/beyde in het oude ende nieuwe Testament: Ghemerckt ons de Schriftuere een eenich welbehaghen/voornemen ende raedt des willes Gods voorstelt/ waer door hy ons van eeuwicheydt heeft vercoren/ beyde tot de ghenade ende tot de eerlijckheyt/ tot de salichheyt ende tot den wech der salicheyt/ den welcken hy bereyt heeft/ op dat wy daer in wandelen souden.

Ephes.1. 4.5.
Ephes.2. 10.

IX.

Dese selve Verkiesinghe is gheschiet niet uyt het voorghesien gheloove ende ghehoorsaemheyt des gheloofs/heylicheydt/ ofte eenighe andere goede hoedanicheyt ofte gheschicktheyt/als een oorsaecke oft conditie te voren vereyscht in den mensche die vercoren soude worden: Maer tot het gheloove ende gehoorsaemheyt des gheloofs/ tot heylichheyt/ &c. ende dien volghens is de Verkiesinghe de fonteyne van alle salichmaeckende goet/waer uyt het gheloove/ de heylicheyt/ende andere salichmakende gaven/ende eyntlijck het eeuwighe leven selfs/als vruchten vloeyen: naer het ghetuyghenisse des Apostels: Hy heeft ons vercoren (niet om dat wy waren/maer) op dat vvy souden wesen heylich ende onstraffelijck voor hem in der liefde. Eph 1.4.

X.

De oorsaecke van dese ghenadige Verkiesinge is/ het eenige welbehagen Gods/ niet daer in bestaende/

dat hy eenighe hoedanicheden oft wercken der menschen/uyt alle moghelijcke conditien / tot een conditie der salicheydt heeft uytghecoren: Maer hier in / dat hy eenighe seecker persoonen / uyt de ghemeene menichte der Sondaren / hem tot een eyghendom heeft aenghenomen. Ghelijck gheschreven is/ Als de Kin-
Rom.9. 11. deren noch niet gheboren en waren, noch yet goets ofte quaets ghedaen hadden, &c. is tot haer (namelijck Rebecca) gheseydt: De meeste sal den minsten
12. 13. dienen. Ghelijck gheschreven is: Ick hebbe Iacob lief ghehadt, ende Esau gehaet. Ende/Daer gheloof-
Acto. 13. 48. dender soo veel alsser ten eeuwighen leven verordineert waren.

XI.

Ende ghelijck God selfs op het hooghste wijs/ onveranderlijck/al-wetende ende almachtich is/alsoo en can de Verkiesinghe van hem ghedaen / niet ontdaen ende weder ghedaen, noch verandert / noch weder-roepen/noch afgebroken worden/noch de uytvercorene verworpen/ noch het ghetal der selver vermindert worden.

XII.

Van dese hare eeuwighe ende onveranderlijcke Verkiesinghe ter salicheydt / worden de uytvercorene t'sijner tijdt / hoe wel by verscheyden trappen ende met onghelijcke mate/ versekert: Niet / als sy de verborghentheden ende diepten Gods curieuselijck doorsoecken/

soecken / maer als sy de onfeylbare vruchten der Verkiesinghe / in den Woorde Gods aenghewesen / (als 2. Corin. 13.5.
daer zijn / het ware gheloove in Christum; kinderlijcke vreese Gods; Droefheyt die na God is over de sonde; Hongher ende dorst na de gherechticheyt / &c.) in haerselvē met een geestelijcke blijdschap ende heylighe vermakinghe waer-nemen.

XIII.

Wt het ghevoelen ende de verseeckertheyt van dese Verkiesinghe / nemen de kinderen Gods dagheliijcx meerder oorsaecke om haer selven voor God te verootmoedighen / de diepte van sijn barmhertigheden aen te bidden / haer selven te reynighen / ende hem / die haer eerst soo uytnemende lief heeft ghehadt / wederom yverichlijck te beminnen. Soo verre isset van daer / datse door dese Leere vande Verkiesinghe / ende door d'overlegginghe van de selve / int onderhouden van Gods gheboden vertragen / oft vleeschelijck-sorgheloos souden worden: T'welck door Gods rechtveerdich oordeel den genē pleecht te gebeuren / die ofte haer selvē vande genade der Verkiesinge lichtveerdelijck vermetende / oft ydelijck ende dertelijck daer van klappende / in de wegen der uytvercorenen niet en begheeren te wandelen.

XIIII.

Voorts ghelijck dese leere vande Goddelijcke Verkiesinge / nae Gods wijsen raedt / door de Propheten / Chri-

Christum selfs/ende d'Apostelen/soo wel int oude als
int nieuwe Testament ghepredickt is/ ende daer nae
Acto. 20. inde heylighe Schriften voorghestelt ende naeghela-
27. ten: Alsoo moetse oock ten huydighen daghe t'sijner
Ro. 12. 3. ende c. 11 tijdt ende plaetse/ in de Kercke Gods (de welcke sy
33. 34. besonderlijck is toe-gheeygent) voor-ghesteldt wor-
Hebr. 6. den met den gheest des onderscheyts ende Goddelijc-
17. 18. ke eerbiedinghe/ heylichlijck/ sonder curieuse onder-
soeckinghe van de weghen des Alderhoochsten/ ter
eeren van Gods heylighen Naem/ ende tot eenen le-
vendighen troost van sijn volck.

XV.

Dese eeuwighe ende onverdiende genade van on-
se Verkiesinghe wijst ende prijst ons de H. Schriftue-
re daer mede aldermeest aen/ wanneerse wijders ghe-
tuyght/ dat niet alle menschen en zijn vercoren/ maer
sommighe niet vercoren/ ofte in Godes eeuwige Ver-
kiesinge voorby gegaen/namentlijck die/ welcke God
na sijn gantsch vry/rechtveerdigh/onberispelijck ende
onveranderlijck welbehaghen besloten heeft inde ge-
meene ellende te laten/inde welcke sy haer selven door
haer eyghen schult hebben ghestort/ ende met het sa-
lichmaeckende gheloove ende de ghenade der bekee-
ringhe niet te begaven: Maer deselve in haer eyghen
weghen/ende onder sijn rechtveerdich oordeel ghela-
ten zijnde/ eyndelijck niet alleen om het ongheloove/
maer oock om alle andere sonden/tot verclaringe van
sijne gherechticheyt/ te verdoemen ende eeuwelijck te
straffen. Ende dit is het besluyt der Verwerpinghe:
t'welck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

t'welck God geensins en maeckt tot een autheur van de sonde (t'welck Godslasterlijck is te dencken) maer stelt hem tot een verschrickelijck / onberispelijck ende rechtveerdich Richter ende Wreecker vande selve.

XVI.

Die het levendigh ghelooove in Christum/ ofte het seecker vertrouwen des herten / de vrede der conscientie/de betrachtinghe van de kinderlijcke gehoorsaemheydt/den roem in God door Christum/in haer noch niet crachtelijck en ghevoelen/eñ nochtans de middelen ghebruycken / door welcke God belooft heeft dese dingen in ons te wercken/die en moeten niet mismoedich worden/wanneer sy van de Verwerpinghe hooren ghewagen / noch haer selven onder de verworpene rekenen : maer int waer-nemen der middelen vlijtich voortgaen/ na den tijt van overvloedigher genade vyerichlijck verlangen/ende de selve met eerbiedinghe ende ootmoedigheyt verwachten. Veel min behooren voor dese leere van de Verwerpinge verschrict te worden/ de ghene die ernstelijck begheeren sich tot God te bekeeren/hem alleen te behagen/ende van het lichaem des doodts verlost te worden/ ende nochtans inden wegh der Godsalicheydt ende des gheloofs soo verre noch niet en connen comen / als sy wel wilden: Ghemerckt de barmhertighe God belooft heeft / dat hy het roockende vlas niet en sal uyt blusschen/ eñ het ghekroockte riet niet en sal breken. Maer dese leere is met recht schrickelijck den genen die God ende Christum den Salichmaker niet achtende / haer selven de

sorchvuldicheden des wereldts ende de wellusten des vleesches geheel hebben overgegeven/ so lange sy haer met ernst tot God niet en bekeeren.

XVII.

Nademael wy vanden wille Gods uyt sijn Woort moeten oordeelen/ twelc getuyclt dat de kinderen der gheloovigen heylich zijn/ niet van natueren/ maer uyt cracht van t'genaden-verbont/ in t'welcke sy met hare Ouderen begrepen zijn: So en moeten de Godsali-
Ge. 17.7. Act. 2.39 ghe Ouders niet twijffelen aende Verkiesinghe ende
1. Cor. 7. 14. salichept harer kinderen/ welcke God in hare kindtschept uyt dit leven wech neemt.

XVIII.

Teghen den ghenen / die over dese genade der onverdiende Verkiesinghe/ ende strengicheyt der rechtveerdighe Verwerpinge murmureren/ stellen wy dese spreucke des Apostels: O mensche, wie zijt ghy die te-
Ro. 9.20. gen God antwoort? Eñ dese onses Salichmaeckers/
Mat. 20. 15. En isset my niet geoorloft met het mijne te doẽ wat ic wil? Wy daer-en tegen/ dese verborgentheden met een Godvruchtighe eerbiedinge aenbiddende/ roepen uyt
Rom. 11. 33. met den Apostel: O diepe rijckdom der wijsheyt ende kennisse Gods! Hoe onbegrijpelick zijn sijne oordeelen, hoe onbevindelick sijne wegen! Want wie heeft
34. den sin des Heeren bekent, ofte wie is syn raedtsman gheweest? Ofte wie heeft hem eerst ghegheven, eñ het
35. 36. sal hem vergolden vverden? VVant alle dinck is uyt hem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

hem, ende door hem, ende tot hem, hem zy de eerlicheyt inder eeuwicheyt, Amen.

Verwerpinghe der Dwalingen, door dewelcke de Nederlandtsche Kercken eenen tijt lang zijn beroert gheworden.

De rechtsinnighe leere vande Verkiesinge ende Verwerpinghe verclaert zijnde / verwerpt de Synodus de dwalinghen der ghenen

I.

Die leeren, Dat de wille Gods van salich te maecken de gene die daer souden gelooven, eñ inden gheloove ende gehoorsaemheyt des gheloofs volherden, zy het gantsche ende geheele besluyt vande Verkiesinge ter salicheydt, eñ datter niet anders van dit besluyt in den Woorde Gods en zy gheopenbaert. **Want dese bedriegen den eenvoudighen / ende wedersprekten claerlick de heylighe Schrifture / die ghetuyght / dat God niet alleen den genen / die ghelooven sullen / wil salich maecken / maer dat hy oock eenige seeckere menschen van eeuwicheyt heeft uytvercoren / de welcke hy inder tijdt / voor andere / met het gheloof in Christum ende met volstandigheydt soude begaven: Ghelijck gheschreven is** / Ick heb uwen Naem den menschen gheopenbaert, die ghy my van der wereldt ghegheven hebt. **Ende** / Daer gheloofden soo vele, alsser ten eeuwighen leven verordineert waren. **Ende** / Hy
Joh. 17. 6.
Actor. 13, 48.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Eph.1.4. heeft ons vercoren eer des werelts gront gheleyt was, op dat wy souden heylich wesen, &c.

II.

Die leeren/ Dat de Verkiesinge Gods ten eeuwigen leven velerley zy; Eene alghemeene ende onbepaelde, de andere besondere ende bepaelde: Ende dat dese wederom of onvolcomen, wederroepelick, niet-peremptoir ende gheconditioneert zy; ofte volcomen, onwederroepelick, peremptoir ende absoluyt. **Item**/ Datter een andere Verkiesinghe zy tot het geloof, een andere tot de salicheyt, also dat de Verkiesinghe tot het rechtveerdichmakende gheloof can zijn sonder de peremptoire Verkiesinghe ter salicheyt. **Want dit is een gedichtsel van s'menschen hersenen/ buyten de Schriftuere versiert/ waer door de leere van de Verkiesinghe verdorven/ ende dese gulden keten van onse salighevt verbroken wort**: Die hy te voren gheordineert heeft,
Ro.8.39. de selve heeft hy oock gheroepen; Ende die hy geroepen heeft, de selve heeft hy oock gerechtveerdicht; die hy gerechtveerdicht heeft, de selve heeft hy oock vereerlickt.

III.

Die leeren / dat het welbehaghen ende voornemen Gods, van het welcke de Schriftuere in de leere van de Verkiesinghe ghewach maeckt, niet daer in bestaet, dat God eenighe besondere menschen voor andere heeft uytvercoren: Maer daer in, dat God uyt alle moghelicke conditien (onder welcke oock zijn de wercken

des Wets) oft uyt de gheheele ordre van alle dingen, de onedele daet des geloofs ende de onvolmaecte gehoorsaemheyt des selfs, tot een conditie der salicheyt heeft uyt ghecosen, welcke hy voor een volcomen gehoorsaemheyt ghenadelick soude hebben willen houden, ende der belooninge des eeuwighen levens weerdich achten. Want met dese schadelijcke dwalinghe wort het welbehagen Gods ende de verdienste Christi crachteloos ghemaeckt/ende de menschen door onnutte vraghen vande waerheyt der ghenadige rechtveerdichmakinghe / ende vande eenvoudicheydt der Schriftuere afgetrocken/ende dese spreucke des Apostels van onwaerheydt beschuldicht; God heeft ons 2.Timo.
gheroepen met een heylighe roepinghe, niet nae onse 1.9.
wercken, maer nae syn voornemen ende ghenade, die ons ghegheven is in Christo Iesu voor de tijden der Werelt.

IIII.

Die leeren / dat inde Verkiesinghe tot het gheloove, dese conditie te voren vereyscht wort, dat de mensche het licht der natuere recht gebruycke, vroom zy, cleyn, nederich ende ten eeuwigen leven geschict, gelijck als of aen die dinghen de verkiesinghe eenichsins hinghe. Want dit smaeckt na t'ghevoelen Pelagij/ ende strijt tegẽs de leere des Apostels/ daer hy schrijft/ Wy hebben eertijts ghewandelt inde begheerten onses vleesches, doende den wille des vleesches ende der Eph 2.3.
ghedachten, ende waren van natueren kinderen des toorns ghelijck de andere; Maer God die rijck is in 4.
barm-

barmhertigheden, heeft ons door sijne groote liefde,
5. daer mede hy ons lief ghehadt heeft, oock doen wy
doot waren door de misdaden, mede levendich ghe-
maeckt met Christo, door wiens ghenade ghy zijt
6. salich gheworden: ende heeft ons mede opgheweckt,
ende mede gheset inde Hemelen in Christo Iesu: op
7. dat hy in den toecomenden eeuwen soude bewijsen
den uyt-nemenden rijckdom sijner ghenade, in de
vriendelijckheyt tot ons door Christum Iesum. Want
uyt ghenade zijt ghy salich gheworden, door t'ghe-
8. loove, ende dat niet uyt u, t'is Gods gave: niet uyt de
wercken, op dat hem niemant en roeme.

V.

Die leeren/ dat de onvolcomene ende niet-peremtoire Verkiesinge van bysondere persoonen ter saligheyt, zy gheschiet uyt het voorghesien gheloove, bekeeringhe, heylicheyt, Godsalicheyt, die ofte eerst begonnen, oft ooc eenen tijt lang geduert hebben: Maer dat de volcomene eñ peremptoire Verkiesinghe gheschiet zy uyt de voorgesiene eyntlicke volherdinge in het geloove, bekeeringe, heylicheyt eñ Godsalicheyt: Ende dat dit zy de ghenadighe eñ Euangelische weerdicheyt, om welcker wil hy, die vercoren wort, weerdigher is als die niet vercoren en wort: Ende dat derhalven t'gheloof, de ghehoorsaemheyt des gheloofs, heylicheyt, Godsalicheyt ende volherdinghe, niet en zijn vruchten van de onveranderlicke Verkiesinge ter eerlickheydt, maer dat het zijn conditien die te voren vereyscht, ende als volbracht wesende, voorsien zijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

in den ghenen, die ten vollen vercoren sullen worden, ende oorsaken sonder welcke de onveranderlicke Verkiesinge ter eerlickheyt niet en geschiet. Twelc strijt tegen de geheele Schriftuere/die dese en dier ghelijcke spreucken in onse ooren ende herten doorgaens in scherpt: De Verkiesinge en is niet uyt de wercken, Rom.9.
maer uyt den roependen. Daer gheloofden soo vele 11.12.
alsser ten eeuwighen leven verordineert waren. Hy Act 13.48
heeft ons vercoren in hem, op dat wy souden heylich Eph. 1.4
wesen. Ghy en hebt my niet uytvercoren, maer ick Joan. 15.
hebbe u uytvercoren. Isset uyt ghenade, soo en isset 16.
niet uyt de wercken. Hier in is de liefde, niet dat wy Ro.11.6.
God lief gehadt hebben, maer dat hy ons heeft lief ge- 1.Joa 4.
hadt, ende sijnen Sone ghesonden. 10.

VI.

Die leeren/ dat niet alle verkiesinghe ter salicheydt onveranderlijck is: maer dat sommighe uytvercorene, niet teghenstaende eenich besluyt Gods, connen verloren gaen, ende gaen oock eeuwichlijck verloren. Met welcke grove dwalinghe/ sy God veranderlijck maecken/ ende stooten om den troost der Godsalighen/ die sy scheppen uyt de vasticheydt van hare Verkiesinghe/ ende weder-spreecken de Heylighe Schriftuere/welcke leert/ Dat de uytvercorene niet en connen verleydt worden. Dat Christus den ghenen die hem vanden Vader ghegeven zijn, niet en ver- Mat.24.
liest. Dat God, die hy te voren gheordineert, gheroe- 24.
pen ende gherechtveerdicht heeft, deselve oock ver- Jo.6.39.
eerlickt heeft. Ro.8.30.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

VII.

Die leeren / datter in dit leven gheen vrucht, noch geen gevoelen en is vande onveranderlicke Verkiesinghe ter eerlijckheyt; oock gheene sekerheydt, dan die hangt aẽ eene veranderlijcke ende onsekere conditie. Want behalven dat het ongherijmt is / te stellen een onseeckere seeckerheyt / soo strijt dit oock teghen de bevindinghe der Heylighen / die uyt het ghevoelen van
Ephes. 1. hare Verkiesinghe / haer met den Apostel verheugen / ende dese weldaet Gods roemen: Die volgens Christi vermaninghe / haer met de Discipulen verblijden /
Luc. 10. 20. dat hare namen in den Hemel gheschreven zijn: Die oock het ghevoelen van hare Verkiesinghe stellen teghen de vyerighe pijlen van de aenvechtinghen des
Ro. 8. 33. Duyvels: Vraghende / Wie sal d'uyt-vercorene Gods beschuldighen?

VIII.

Die leeren / Dat God niemãt uyt syn loutere rechtveerdighe wille besloten heeft, inden val Adams ende inden gemeenen standt der sonden ende verdoemenis te laten, ofte inde mede-deelinghe van de ghenade die tot het geloof ende de bekeeringe noodigh is, voor by
Ro. 9. 18. te gaen. Want dit staet vast / Hy ontfermt wien hy wil, eñ verhert wien hy wil. Ende oock dit / T'is u ge-
Mat. 13. 11. gheven te verstaen de verborgentheden des Coninckrijcx der Hemelen, maer desen is dat niet ghegheven.
Mat. 11. 25. Item / Ic dancke u, Vader, Heere des Hemels ende der aerden, dat ghy dese dingen den wijsen ende verstandighen

dighen verborgen hebt, ende hebtse den cleynen ghe-
openbaert; jae Vader, want het heeft u so behaecht. 26.

IX.

Die leeren / dat d'oorsaecke, waerom God tot het
eene volc meer als tot het ander, het Euangeliũ seynt,
niet en is het loutere ende eenich welbehagen Gods,
maer om dat t'een volck beter eñ weerdiger is, als t'an-
der, welck het Euangelium niet en wort mede gedeelt.
Want dit ontkent Moyses / het Israelitische volck al- Deut.10,
dus aenspreckende: Siet des Heeren uwes Gods is den 14.
Hemel, eñ der Hemelen Hemel, de aerde ende al wat 15.
daer in is; noch heeft hy alleen tot uwe Vaderen lust
gehadt dat hyse beminde, eñ heeft vercoren haer zaet
na hen, u lieden, voor alle volckẽ, als het heden ten da-
ghe staet. **Ende Christus** / Wee u Chorazin, Wee u Matt.11.
Bethsaida, want waren in Tyro eñ Sidon die crachten 21.
gedaen die in u ghedaen zijn, sy hadden voortijden in
sacken ende asschen sittende, haer bekeert.

Onder stondt

Dat wy also gevoelen ende oordeelen / ghetuyghen wy met onderteyckeninghe onser handen / ende was onderteyckent

IOhannes Bogermannus Pastor Ecclesię Leoverdiensis & Synodi Pręses.
Iacobus Rolandus Pastor Ecclesię Amstelodamensis & Pręsidis Assessor.

Hermannus Faukelius Pastor Ecclesię Middelburgensis & Præsidis Assessor,
Sebastianus Damman Pastor Ecclesię Zutphaniensis, Synodi Scriba.
Festus Hommius Pastor Ecclesiæ Leydensis, Synodi Scriba.

Wt groot-Britannien.

Georgius Episcopus Landavensis.
Ioannes Davenantius Presbyter : Doctor ac sacræ Theologię publicus Professor in Academia Cantabrigiensi & Collegij Reginalis ibidem Pręses.
Samuel Wardus, Presbyter, S. Theologię Doctor Archidiaconus Fauntonnensis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigiensi pręfectus.
Thomas Goadus, Presbyter, S. Theologiæ Doctor, Cathedralis Ecclesiæ Paulinæ Londonensis Pręcentor.
Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Presbyter, S. Theologię Baccalaureus.

Wt de Keurvorstelijcke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Heydelbergensi.
Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiasto inferioris Palatinatus.
Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologię Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologię in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.

Daniel Angelocrator, Ecclesię Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanũ & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgẽsi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Wt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinæ Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologię Doctor & Ecclesię Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius, S S. Theologiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basileensi, ibidemque Facultatis Theologicę Decanus.

Wolfgangus Mayerus SS. Theologię Doctor, Ecclesię Basiliensis Pastor.

Iohannes Conradus Kochius Ecclesiæ Scaphusianæ Minister.

Van de Wedderavische Correspondentie.

Iohannes-Henricus Alstedius in Illustri Scholâ Nassovicâ, quę est Herbornæ, Professor ordinarius.

Georgius Fabricius Ecclesiæ Windecensis in Comi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

tatu Hannovico Pastor & vicinarum Inspector.

Wt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Ecclesia Genevensi Pastor & in eadem Schola S S. Theologię Professor.

Theodorus Tronchinus divini verbi Minister in Ecclesiâ Genevensi & ibidem S S. Theologię Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illustris Scholę Bremensis Rector & in eâ divinarum literarum Professor.

Henricus Isselburg S. Theologiæ Doctor, in Bremensi Ecclesia ad B. Virginis Iesu Christi servus, & in Schola Novi Testamenti Professor.

Ludovicus Crocius S. Theologiæ Doctor, Ecclesię Bremensis ad S. Martini Pastor, & in Illustri Schola Veteris Testamenti & Philosophiæ practicæ Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Embden.

Daniel Bernardus Eilshemius, Embdanæ Ecclesiæ Pastor Senior.

Ritzius Lucas Grimershemius Emdanæ Ecclesiæ Pastor.

De Nederlandtsche Professoren.

Iohannes Polyander S S. Theologię Doctor atque in Aca-

Academia Leydensi Professor.

Sibrandus Lubbertus S S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Frisiorum.

Franciscus Gomarus Sacrosanctę Theologiæ Doctor & Professor in Academia Groningę & Omlandię.

Antonius Tysius sacræ Theologiæ in Illustri Schola Geldro-Velavica, quę est Hardervici, Professor.

Antonius Walęus Pastor Ecclesiæ Middelburgensis, & ex ejusdem urbis Illustri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Wt Gelderlandt ende t'Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologię Doctor & Arnhemiensis Ecclesię Pastor.

Ellardus à Mehen Ecclesię Hardrovicenę Pastor.

Iohannes Bouillet Pastor Warnsfeldensis.

Iacobus Verheyden Senior Ecclesiæ Noviomagensis, & Scholæ Rector.

Wt Zuyt-hollandt.

Balthasar Lydius M. F. Pastor Ecclesiæ Dei in urbe Dordrechto.

Henricus Arnoldi Ecclesiastes Delphensis.

Gisbertus Voetius Ecclesię Heusdanę Pastor.

Arnoldus Musius ab Holy Baillivus Zuydhollandiæ, Senior Ecclesię Dordrechtanę.

Ioannes de Laet, Senior Ecclesię Leydensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt Noort-Hollandt.

Iacobus Triglandius Paſtor Eccleſię Amſtelodamenſis.
Abrahamus à Dooreſlaer, Paſtor Eccleſiæ Enchuſanę.
Samuel Bartholdus, Paſtor Eccleſiæ Monachodamenſis.
Theodorus Heyngius, Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis.
Dominicus ab Heemſkerck Senior Eccleſię Amſtelodamenſis.

Wt Zeelandt.

Godefridus Udemannus, Paſtor Eccleſiæ Zirickzeanę.
Cornelius Regius, Eccleſię Goeſanę Paſtor.
Lambertus de Rijcke, Eccleſię Bergizomianæ Paſtor.
Ioſias Voſbergius, Senior Eccleſiæ Middelburgenſis.
Adrianus Hofferus, Scabinus & Conſiliarius urbis Zirizeę, & Eccleſię Zirizeanę Senior.

Wt de Provincie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Paſtor Dordracenus, Synodi Orthodoxę Ultrajectinę deputatus.
Arnoldus Oortcampius Eccleſiæ Amersfortianę Paſtor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt Vrieslandt.

Florentius Iohannis Iesu Christi crucifixi servus in Ecclesia Snecana.

Philippus Danielis Eilshemius Pastor Ecclesiæ Harlingensis.

Kempo Harinxma à Donia Senior Ecclesiæ Leoverdiensis.

Tacitus ab Aysma, Senior Ecclesię in Buirgirt, Hichtum & Hartwardt.

Wt Overysel.

Casparus Sibelius Pastor Ecclesię Daventriensis.

Hermannus Wiferding Ecclesię Zwollanę in Euangelio Christi Minister.

Hieronymus Vogelius Hasseltanæ Ecclesiæ Pastor, tempore deputationis inserviens Ecclesiæ Orthodoxę Campensi.

Iohannes Langius Ecclesiastes Vollenhovianus.

Wilhelmus à Broickhusen ten Doerne tanquam Senior deputatus.

Ioannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeninghen ende de Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Iesu Christi in Ecclesiâ Groninganâ.

Georgius Placius Pastor Ecclesiæ Appingadammonensis.

Wolfgangus Agricola Paſtor Eccleſię Bedumanę.
Wigboldus Homerus Eccleſiæ Midwoldanę Paſtor.
Egbertus Halbes Eccleſię Groninganę Senior.
Iohannes Rufelaert Senior Eccleſiæ Stedumanę.

Ut de Drente.

Themo ab Aſſcheberg Paſtor Eccleſię Meppelenſis.
Patroclus Romelingius Paſtor Eccleſię Rhuinenſis.

Ut de Walſche kercke.

Daniel Colonius Paſtor Eccleſiæ Leydenſis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydenſi.
Ioannes Crucius, Paſtor Haerlemenſis.
Ioannes Doucher Paſtor Fliſſinganus.
Ieremias de Pours Eccleſię Gallo-Belgicę Middelburgenſis Paſtor.
Everardus Beckerus Senior Eccleſiæ Gallo-Belgicæ Middelburgenſis.
Petrus Pontanus Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis.

Het

Het tweede Hooftstuck der Leere/

Van de

Doot Christi / ende verlossinghe der menschen door de selve.

Eerste Artijckel.

GOd is niet alleen ten hoochsten barmhertich/ maer oock ten hoochsten rechtveerdich. Ende sijne gerechtichept (also hy hem in sijn Woort gheopenbaert heeft) vereyscht / dat onse sonden tegen sijne oneyndelijcke Majesteyt begaen/ niet alleen met tijdelijcke/maer oock met eeuwighe straffen/ beyde nae ziele ende lichaem ghestraft werden: Welcke straffen wy niet connen ontgaen / ten zy dat de gherechtichept Godes ghenoech gheschiede.

II.

Maer alsoo wy selve niet connen ghenoech doen/ ende ons van den toorn Gods bevrijden: Soo heeft God uyt oneyndelijcke barmhertichept sijnē Eenichgheboren Sone ons tot een borge ghegeven / dewelcke/op dat hy voor ons soude ghenoech doen/voor ons ofte in onse plaetse Sonde ende Vervloeckinghe aen

het Cruyce ghewozden is.

III.

Dese doot des Soons Gods is de eenige ende volmaeckte offerhande ende ghenoechdoeninge voor de sonden: van oneyndighe cracht ende weerdigheydt: Overvloedelijck genoeghsaem tot versoeninghe van de sonden der gantsche werelt.

IIII.

Ende dese doodt is daerom van soo groote cracht ende weerdigheyt: om dat de persoon/ die de selve gheleden heeft/ niet alleen een warachtich ende volcomen heylich Mensche is/ maer oock de Eenich-ghebozen Sone Gods/ eenes-selvigen eeuwigen ende oneyndighen wesens met den Vader ende den H. Gheest: soodanich als onse Salichmaker wesen moeste. Daer en boven/ om dat sijne doot is verghesellschapt gheweest met het gevoelen vanden toorn Gods/ eñ den Vloeck/ die wy door onse sonden verdient hadden.

V.

Voorts/ is de belofte des Euangeliums/ dat een yeghelijck die inden ghecruysten Christum ghelooft/ niet verderve/ maer het eeuwighe leven hebbe. Welcke belofte allen Volckeren ende menschen/ tot de welcke God nae sijn welbehaghen sijn Euangelium seyndet/ sonder onderscheydt moet vercondight ende

voor-

voorghestelt worden/ met bevel van bekeeringhe ende gheloove.

VI.

Doch dat vele door het Evangelium gheroepen zijnde/haer niet bekeeren / noch in Christum gheloo-ven/ maer in ongheloove vergaen/sulcx ghescheet/niet door ghebreck ofte onghenoechsaemheyt vande offerhande Christi aent Cruyce gheoffert/ maer door haer eyghen schult.

VII.

Maer soo vele allser warachtelick ghelooven/ ende door de doot Christi vande sonde ende t'verderf verlost ende behouden worden / die selve ghenieten dese weldaet alleen uyt Gods ghenade/ haer van eeuwigheydt in Christo ghegheven / welcke ghenade hy niemant schuldigh is.

VIII.

Want dit is gheweest den gantsch vryen raedt / de ghenadighe wille ende voornemen Godes des Vaders/ dat de levendich-maeckende ende salich-maeckende cracht van de dierbare doot sijnes Soons / haer uytstrecken soude tot alle uytvercorene/om die alleen met het rechtveerdichmakende geloove te begaven / ende door t'selfde onfeylbaerlijck tot de salicheydt te brengen: dat is/God heeft ghewilt/dat Christus door het

bloedt sijns cruyces / (waermede hy het nieuwe Verbont bevesticht heeft) uyt alle Volckeren / stammen / ghestachten ende tonghen / die ghene alle / ende alleen / crachtelijck soude verlossen / die van eeuwicheyt tot de salicheyt vercoren / ende vanden Vader hem gegeven zijn; de selve begaven met het gheloove / t'welcke hy haer / ghelijck oock andere salichmakende gaven des H. Geestes / door sijnen doot heeft verworven; eñ van alle hare sonden / so d'aengeborene als werckelijcke / so naer als voor het gheloove begaen / door sijn bloet soude reynighen / totten eynde toe ghetrouwelijck bewaren / ende ten laetsten sonder eenighe vlecke ende rimpel eerlijck voor hem stellen.

IX.

Desen raet / voort-comende uyt de eeuwighe liefde Gods tot de uytvercorene / is van aenbeghin des werelts tot op desen tegenwoordigen tijt / de poorten der Hellen haer te vergheefs daer tegen stellende / crachtelijck vervult gheweest / ende sal oock voortaen vervult worden / alsoo dat de uytvercorene te sijner tijdt in een vergadert sullen werden / ende datter altijt sal zijn een Kercke der gheloovigen / ghefundeert int bloedt Christi / welcke den selven haren Salichmaecker / die voor haer / als een Bruydegom voor sijn Bruyt / aent cruyce sijn leven overghegeven heeft / standvastelijc beminne / gheduerichlijck diene / ende hier ende in alle eeuwigheydt prijse.

Ver-

Verwerpinghe der Dwalinghen.

De rechte leere verclaert zijnde/verwerpt de Synodus de dwalinghen der ghenen

I.

Die leeren / Dat Godt de Vader sijnen Sone tot de doot des Cruyces verordineert heeft, sonder sekeren ende bepaelden raedt van yemant sekerlijck salich te maecken : alsoo dat de noodsakelijcheyt, nutticheyt, ende weerdicheyt vande verwervinge des doots Christi wel soude hebben connen bestaen, ende in allen deelen volmaect, volcomen, ende in haer geheel blijven, al waert schoon dat de verworven verlossinghe niet een eenich mensche emmermeer metter daet ware toegheeygent gheweest. **Want dese leere streckt tot versmadinge van de wijsheyt des Vaders / eñ der verdienste Jesu Christi/ende strijdt teghen de Schriftuere. Want so seght onsen Salichmaecker**/Ick stelle mijn leven voor mijne schapen, ende kenne haer. Joan.10. 15.27.
Ende de Propheet Esaias van den Salichmaecker/ Wanneer hy sijn levẽ ten schult-offer gegeven heeft, sal hy zaet hebben, ende lange leven, ende des Heeren voornemen sal door syn hant voort gaen. **Eyndelijck/ sy stoot om den artickel des gheloofs/ waer mede wy ghelooven**/ De alghemeyne Christelijcke Kercke. Esai. 53. 10.

II.

Die leeren / dat dit het eynde vande doot Christi

niet en zy geweest, dat hy met der daet het niewe verbont der ghenaden door sijn bloet soude bevestighen; maer alleen dat hy den Vader een bloot recht soude verwerven, om met de menschen wederom sodanich verbont alst hem believen soude, t'sy der genadẽ, ofte der wercken, te mogen oprichten. Want sulcx strijdt teghens de Schriftuere/ de welcke leert / dat Christus
Heb 7.22 ghewozden is Borghe ende Middelaer eens beteren/ dat is/ des nieuwen Verbonts. Ende/ dat het Testa-
ende c.9. 15.17. ment inden dooden eerst bevestight is.

III.

Die leeren / dat Christus door sijne ghenoechdoeninge voor niemant sekerlijck de salicheyt selve, ende het geloove, waer door dese genoechdoeninge Christi tot salicheyt crachtelic toegeeygent wort, verdient heeft; maer alleen voor dẽ Vader verworven heeft de macht ofte volcomẽ wille, om op eẽ nieu met de menschen te handelen, eñ nieuwe conditien, sulcke als hy soude willen, voor te schrijven, van de welcke de volbrenginghe aen de vrye wille des menschen hanghen soude: eñ dat het derhalven hadde connen geschiedẽ, dat oft niemant, oft alle menschen de selve soudẽ vervullen. Want dese gevoelen al te verachtelijck vande doot Christi/ erkennẽ geensins de voornaemste vrucht ofte weldaet door de selve vercregen/ eñ brengẽ wederom uyt de Helle hervoor de Pelagiaensche dolinghe.

IIII.

Die leeren / dat het nieuwe verbondt der ghenade,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

dat God de Vader, door tusschen-comen van de doot Christi, met de menschen ghemaeckt heeft, niet daer in bestaet, dat wy door t'gheloove, voor soo veel het de verdienste Christi aen-neemt, voor God gherechtveerdicht ende salich ghemaeckt werden; maer daer in, dat God af-gheschaft hebbende het af-eyschen van de volmaeckte ghehoorsaemheydt des Wets, het gheloove selfs, ende de ghehoorsaemheydt des gheloofs, al hoe wel onvolmaeckt, voor de volmaeckte ghehoorsaemheydt des Wets rekent, ende der belooninghe des eeuwighen levens uyt ghenaden weerdich achtet. **Want dese weder-spreken de Schriftuere**; Sy werden om niet gherechtveerdicht, door Rom. 3.
syn ghenade, door de verlossinge gheschiet in Christo Iesu, den welcken God heeft voor-ghesteldt tot 24. 25.
versoeninghe door t'geloove in synen bloede. **Ende brenghen met den Godloosen** Socino **voort een nieuwe ende vreemde rechtveerdich-makinghe des menschen voor God / teghens de eendrachtighe over-eenstemminghe van de gantsche Kercke.**

VI.

Die leeren / Dat alle menschen inden staedt der versoeninghe, ende ghenade des verbondts zijn aenghenomen: alsoo dat niemant om de erf-sonde, der verdoemenisse schuldich zy, ofte verdoemt sal worden: maer dat alle menschen vande schult deser sonde vry zijn. **Want dit ghevoelen strijdt teghen de Schriftuere / welcke seyt / dat wy van natueren kinderen des toorns zijn.** Eph. 2. 3.

Die

VI.

Die het onderscheyt tusschen verwervinge en toe-eygheninghe daer toe ghebruycken, op datse den onvoorsichtighen en onervarenen dit gevoelen mochten inplanten, dat God, so veel hem aengaet, allē menschen die weldaden, die door de doot Christi vercreghen worden, even-ghelijckelijck heeft willen mededeelen: Maer, dat sommighe der verghevinge der sonden, ende des eeuwighen levens deelachtich worden, andere niet, dat sulck onderscheydt hangt aen haren vryen wille, dewelcke hemselven voeght byde ghenade die sonder onderscheyt aengeboden wort; ende dat het niet en hangt aen die besondere gave der barmhertichеydt die crachtelijck in haer werckt, op datse haer selven die genade boven andere souden toe-eygenen. **Want dese / haer ghelatende als of sy dit onderscheyt in een ghesonde meeninghe voorstelden / trachten den volcke het verderffelijck fenijn van de** Pelagiaensche **dwalinghen in te gheven.**

VII.

Die leeren / dat Christus voor die ghene, die God ten hoochsten lief heeft, ende ten eeuwigen leven vercoren, niet en heeft connen noch moeten sterven, oock niet ghestorven en is, na dien de sulcke de doodt Christi niet van nooden en hebben. **Want sy weder-**
Gal 2.20 **spreken den Apostel / seggende:** Christus heeft my lief ghehadt, ende heeft hemselven voor my overgheghe-
Rom. 8. 33. ven. **Item** / Wie sal de uytvercorene Gods beschuldi-

ghen?

ghen? God ist die rechtveerdich maeckt, Wie is hy
die verdoemt? Christus is gestorven, namelijck/ voor
haer. Eñ den Salichmaker/ segghende: Ick stelle mijn Joh. 10,
leven voor mijne schapen. Ende/ Dit is mijn gebodt 15. ende
dat ghy malcanderen lief hebt, gelijck ick u lieden lief ca. 15. 12,
gehadt hebbe. Niemant heeft meerder liefde dan de- 13.
se, dat yemant syn leven set voor syne vrienden.

Onder stondt

Dat wy also gheboelen ende oordeelen / ghetuyghen wy met onderteyckeninghe onser handen / ende was onderteyckent

IOhannes Bogermannus Pastor Ecclesię Leoverdiensis & Synodi Pręses.

Iacobus Rolandus Pastor Ecclesię Amstelodamensis & Pręsidis Assessor.

Hermannus Faukelius Pastor Ecclesię Middelburgensis & Præsidis Assessor,

Sebastianus Damman Pastor Ecclesię Zutphaniensis, Synodi Scriba.

Festus Hommius Pastor Ecclesiæ Leydensis, Synodi Scriba.

Wt groot-Brittannien.

Georgius Episcopus Landavensis.

Ioannes Davenantius Presbyter: Doctor ac sacræ Theologię publicus Professor in Academia Cantabrigiensi & Collegij Reginalis ibidem Pręses.

Samuel Wardus, Presbyter, S. Theologię Doctor Archidiaconus Fauntonnensis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigiensi pręfectus.

Thomas Goadus, Presbyter, S. Theologiæ Doctor, Cathedralis Ecclesiæ Paulinæ Londonensis Pręcentor.

Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Presbyter, S. Theologię Baccalaureus.

Wt de Keurvorstelijcke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Heydelbergensi.

Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiasto inferioris Palatinatus.

Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Wt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologię Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologię in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.

Daniel Angelocrator, Ecclesię Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanũ & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgẽsi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinæ Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologię Doctor & Ecclesię Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius SS. Theologiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basilcensi, ibidemque Facultatis Theologicæ Decanus.

Wolfgangus Mayerus SS. Theologię Doctor, Ecclesię Basiliensis Pastor.

Iohannes Conradus Kochius Ecclesiæ Scaphusianæ Minister.

Van de Wedderavische Correspondentie.

Iohannes-Henricus Alstedius in Illustri Scholâ Nassovicâ, quę est Herbornæ, Professor ordinarius.

Georgius Fabricius Ecclesię Windecensis in Comitatu Hannovico Pastor & vicinarum Inspector.

Wt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Ecclesia Genevensi Pastor & in eadem Schola SS. Theologiæ Professor.

Theodorus Tronchinus divini verbi Minister in Ecclesiâ Genevensi & ibidem SS. Theologię Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illustris Scholę Bremensis Rector & in eâ divinarum literarum Professor.
Henricus Isselburg S. Theologiæ Doctor, in Bremensi Ecclesia ad B. Virginis Iesu Christi servus, & in Schola Novi Testamenti Professor.
Ludovicus Crocius S. Theologiæ Doctor, Ecclesię Bremensis ad S. Martini Pastor, & in Illustri Schola Veteris Testamenti & Philosophiæ practicæ Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Embden.

Daniel Bernardus Eilshemius, Embdanæ Ecclesiæ Pastor Senior.
Ritzius Lucas Grimershemius Emdanæ Ecclesiæ Pastor.

De Nederlandtsche Professoren.

Iohannes Polyander SS. Theologię Doctor atque in Academia Leydensi Professor.
Sibrandus Lubbertus SS. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Frisiorum.
Franciscus Gomarus Sacrosanctę Theologiæ Doctor & Professor in Academia Groningę & Omlandię.
Antonius Tysius sacræ Theologiæ in Illustri Schola Geldro-Velavica, quę est Hardervici, Professor.
Antonius Walęus Pastor Ecclesiæ Middelburgensis, & ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

& ex ejuſdem urbis Illuſtri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Wt Gelderlandt ende t'Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologię Doctor & Arnhemienſis Eccleſię Paſtor.
Ellardus à Mehen Eccleſię Hardrovicenę Paſtor.
Iohannes Bouillet Paſtor Warnsfeldenſis.
Iacobus Verheyden Senior Eccleſiæ Noviomagenſis, & Scholæ Rector.

Wt Zuyt-hollandt.

Balthaſar Lydius M. F. Paſtor Eccleſiæ Dei in urbe Dordrechto.
Henricus Arnoldi Eccleſiaſtes Delphenſis.
Giſbertus Voetius Eccleſię Heuſdanę Paſtor.
Arnoldus Muſius ab Holy Baillivus Zuydhollandiæ, Senior Eccleſię Dordrechtanę.
Ioannes de Laet, Senior Eccleſię Leydenſis.

Wt Noort-Hollandt.

Iacobus Triglandius Paſtor Eccleſię Amſtelodamenſis.
Abrahamus à Dooreſlaer, Paſtor Eccleſiæ Enchuſanę.
Samuel Bartholdus, Paſtor Eccleſię Monachodamenſis.

Theo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Theodorus Heyngius, Senior Ecclesiæ Amsteloda-
mensis.
Dominicus ab Heemskerck Senior Ecclesię Amstelo-
damensis.

Wt Zeelandt.

Godefridus Udemannus, Pastor Ecclesiæ Ziricze-
anæ.
Cornelius Regius, Ecclesiæ Goesanę Pastor.
Lambertus de Rijcke, Ecclesiæ Bergizomianæ Pa-
stor.
Iosias Vosbergius, Senior Ecclesię Middelburgen-
sis.
Adrianus Hofferus, Scabinus & Consiliarius urbis Zi-
rizeæ, & Ecclesię Zirizeanę Senior.

Wt de Provintie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Pastor Dordracenus, Synodi Or-
thodoxę Ultrajectinę deputatus.
Arnoldus Oortcampius Ecclesiæ Amersfortianę Pa-
stor.

Wt Vrieslandt.

Florentius Iohannis Iesu Christi crucifixi servus in
Ecclesia Snecana.
Philippus Danielis Eilshemius Pastor Ecclesię Har-
lingensis.

Kem-

Kempo Harinxma à Donia Senior Ecclesiæ Leoverdiensis.

Tacitus ab Aysma, Senior Ecclesię in Buirgirt, Hichtum & Hartwardt.

Wt Overyssel.

Casparus Sibelius Pastor Ecclesię Daventriensis.

Hermannus Wiferding Ecclesię Zwollanę in Euangelio Christi Minister.

Hieronymus Vogelius Hasseltanæ Ecclesiæ Pastor, tempore deputationis inserviens Ecclesię Orthodoxæ Campensi.

Iohannes Langius Ecclesiastes Vollenhovianus.

Wilhelmus à Broickhusen ten Doerne tanquam Senior deputatus.

Iohannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeningen ende de Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Iesu Christi in Ecclesiâ Groninganâ.

Georgius Placius Pastor Ecclesiæ Appingadammonensis.

Wolfgangus Agricola Pastor Ecclesię Bedumanę.

VVigboldus Homerus Ecclesię Midwoldanę Pastor.

Egbertus Halbes Ecclesię Groninganę Senior.

Ioannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanę.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt de Drente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesię Meppelensis.
Patroclus Romelingius Pastor Ecclesię Rhuinensis.

Wt de Walsche Kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesiæ Leydensis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius, Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesię Gallo-Belgicę Middelburgensis Pastor.
Everardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Het derde ende vierde Hooft-stuck der Leere/ van des menschen verdorventheyt ende bekeeringhe tot God/ ende de maniere der selver.

Eerste Artijckel.

DE mensche is van den beginne naer het beelt Gods gheschapen / verciert in sijn verstandt met ware ende salighe kennisse sijns Scheppers/ende anderer geestelijcker dingen ; in sijnen wille ende herte/met gerechticheyt ; in alle sijne ghenegentheden/met suyverheyt ; ende is over sulcx geheel heylich gheweest: Maer door het ingheven des Duyvels ende sijnen vryen wille van God afwijckende / heeft hy hem selven van dese uytnemende gaven berooft/ ende heeft daer en teghen in de plaetse van dien / over hem gehaelt blintheyt/schrickelijcke duysternis/ydelheyt ende verkeertheyt des oordeels in sijn verstandt; boosheyt/ wederspannicheyt /ende hardicheydt in sijnen wille ende herte/ mitsgaders oock onsuyverheydt in alle sijne ghenegentheden.

II.

Soodanich als nu de mensche geweest is naer den val/ sodanige kinderen heeft hy oock voortgebracht/ namelijck/hy verdorven zijnde/ verdorvene : Also dat de verdorventheyt / nae Gods rechtveerdich oordeel/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

van Adam op alle sijne nacomelingen (uytghenomen alleen Christo) gecomen is/ niet door navolginge/ gelijck eertijdts de Pelagianen ghedreven hebben/ maer door voortplantinghe der verdorvene natuere.

III.

Over sulcx so worden alle menschen in sonden ontfangen/ eñ kinderen des toorns ghebooren/ onbequaem tot eenich salichmakende goet/ gheneyght tot quaet/ doot in sonden/ ende slaven der sonden. Eñ en willen/ noch en connen tot God niet weder-keeren noch hare verdorvene natuere verbeteren/ noch haer selvẽ tot de verbeteringhe der selver schicken/ sonder de ghenade des weder-barenden heylighen Gheests.

IIII.

Wel is waer/ dat na den val in den mensche eenigh licht der natuere noch overgebleven is/ waer door hy behout eenige kennisse van God/ van de natuerlijcke dingen/ van het onderscheyt tusschen het gene eerlijck ende oneerlick is/ eñ oock betoont eenige betrachtinge tot de deucht ende uytterlijcke tucht. Maer so verre is het van daer/ dat de mensche door dit licht der natuere soude connen comen tot de salichmaeckende kennisse Gods/ ende sich tot hem bekeeren/ dat hy oock in natuerlijcke ende borgherlijcke saken dit licht niet recht en ghebruyckt: Jae veel meer het selve/ hoedanigh het oock is/ gheheelijck op verscheyden wijse besoedelt/ ende in ongherechtigheyt t'onderhout/ t'welck

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

de wijle hy doet/so wort hem alle onschuldt voor God benomen.

V.

Ghelijck het met het licht der natueren toegaet/so gaet het oock in desen toe met de Wet der Thien geboden/ van God door Mosem den Joden besonderlijck ghegheven: Want nademael de selve de grootheyt der sonde wel ontdeckt/ ende den mensche meer ende meer vā sijne schult overtuycht/ doch de remedie daer tegen niet aen en wijst/ noch eenige crachten toebrengt/ om uyt dese ellendicheydt te connen gheraecken/ende datse also door het vleesch kranck geworden zijnde/ den Overtreder onder den vloeck blijven laet/ soo en can de mensche daer door de salich-maeckende ghenade niet verkrijghen.

VI.

Het ghene dan/ noch het licht der naturre/ noch de Wet doen en can/dat doet God door de cracht des H. Geests/ende door het Woort ofte bedieninge der versoeninge/welcke is het Euangelium vanden Messias/ waer door het God behaecht heeft de geloovige menschen/ so int oude als int nieuwe Testament saligh te maken.

VII.

Dese verborghentheyt sijnes willes heeft God int oude Testament aen weynigher ontdeckt/ doch int

nieuwe Testament (het onderschepdt der volckeren nu wech-genomen zijnde) heeft hy de selve aen meer menschen gheopenbaert. Van welcke verscheyden uytdeylinghe de oorsaecke niet en moet ghestelt worden in de weerdicheyt van het eene volc meer dan het andere/ ofte int beter ghebruyck van het licht der natuere/maer in het gantsch vrye welbehagen eñ onverdiende liefde Gods ; waeromme oock die ghene/die buyten/ jae teghen alle verdiensten soo groot een ghenade gheschiet / de selve met een nederich ende danckbaer herte moeten erkenñ/ maer inde andere/die dese ghenade niet en ghesciet/moeten sy met den Apostel/ de strengicheyt ende rechtveerdicheyt van Gods oordeelen aenbidden/ ende die gheensins curieuselijck ondersoecken.

VIII.

Doch soo vele alsser door het Euangelium gheroepen werden/ die werden ernstelijck geroepen. Want God bethoont ernstelijck ende warachtelijck in sijn Woort / wat hem aenghenaem zy ; namelijck/ dat de gheroepene tot hem comen: Hy belooft oock met ernst alle die tot hem comen / ende ghelooven / de ruste der zielen ende het eeuwighe leven.

IX.

Datter vele door de bedieninge des Euangeliums gheroepen zijnde / niet en comen ende niet bekeert en werden / daer van en is de schult niet inden Euange-

lio/

lio/noch in Christo door het Euangelium aenghebo-
den zijnde / noch in God die door het Euangelium
roept / ende selfs oock dien hy roept / verscheyden ga-
ven mede-deelt; maer in de ghene die geroepen wor-
den; van de welcke/ sommighe sorgheloos zijnde / het
Woort des levens niet aen en nemen; andere nement
wel aen/maer niet in het binnenste hares herten/ende
daerom ist/dat sy naer een verdwijnende blijschap vã
het tijdelijcke gheloove/ wederom te rugghe wijcken:
andere versticken het zaet des Woorts door de door-
nen der sorghvuldicheden ende wellusten der werelt/
ende en brenghen gheen vruchten voort: t'welck on-
sen Salichmaecker leert in de ghelijckenisse van het Matt.13.
zaedt.

X.

Maer dat andere/ door de bedieninghe des Euan-
geliums/ gheroepen zijnde/ comen/ ende bekeert wor-
den / dat en moetmen den mensche niet toeschrijven/
als of hy hemselven door sijnen vrijen wille soude uyt-
scheyden van andere/ die met even-groote ofte ghe-
noechsame ghenade tot het geloove eñ de bekeeringe
voorsien zijn/ (t'welcke de hooveerdighe ketterije van
Pelagius stelt) maer men moet het God toeschrijven/
die/ gelijc hy de sijne van eeuwigheyt uytvercorẽ heeft
in Christo/also ooc deselve inder tijt crachtelijck roept/
met het gheloove ende de bekeeringhe begaeft/ ende
uyt de macht der Duysternisse verlost zijnde / tot het
rijcke sijnes Soons overbrengt/ op dat sy souden ver-
condighen de deughden des ghenen die haer uyt de
duy-

duysternisse tot sijnen wonderlijcken lichte heeft ghe-roepen/ ende op dat sy niet in haer selven/ maer in den Heere souden roemen/ gelijck de Apostolische schriften doorgaens ghetuyghen.

XI.

Voorts / wanneer God dit sijn welbehaghen in de uytvercorene uytvoert/ ende de ware bekeeringhe in de selve werckt / soo ist dat hy niet alleen het Euangelium haer uytterlijck en doet predicken / ende haer verstant crachtelijck door den heylighen Gheest verlicht / op datse recht souden verstaen ende onderscheyden/ die dingen die des Geestes Gods zijn ; maer hy dringht oock in tot de binnenste deelen des menschen/ met de crachtige werckinghe des-selven wederbarenden Gheests / hy opent het herte dat ghesloten is/ hy vermurwt dat hardt is/ hy besnijt dat onbesneden: Inden wille stort hy nieuwe hoedanigheden/ ende maeckt dat den selven wille die doodt was/ levende wert ; die boos was / goet wert ; die niet en wilde/ nu dadelijck wilt ; die wederspannigh was/ gehoorsaem wert ; hy beweeght ende sterckt den selven wille also/ datse als eenen goeden Boom / vruchten van goede wercken can voortbrenghen.

XII.

Ende dit is die weder-gheboorte / die vernieuwinghe/ nieuwe scheppinghe/ opweckinghe vanden dooden/ ende levendigh-makinge / daer van soo heerlijck

inde

in de Schriftuere ghesproken wordt / de welcke God sonder ons in ons werckt; ende dese en wordt in ons niet te weghe gebracht door middel van de uytterlijcke predicatie alleen / noch door aenradinghe / ofte sulcke maniere van werckinghe / dat / wanneer nu God sijn werc volbracht heeft / het alsdan noch in de macht des menschen soude staen weder-geboren te worden / ofte niet weder-gheboren te worden; bekeert te worden oft niet bekeert te wordē: Maer het is een gantsch boven-natuerlijcke / een seer crachtighe / ende te ghelijck seer soete / wonderlijcke / verborghene / ende onuytsprekelijcke werckinghe / dewelcke / nae t'ghetuyghenisse der Schriftuere (die van den Autheur van dese werckinge is ingegeven) in hare cracht niet minder noch gheringher en is dan de scheppinghe oft de opweckinge der doodē; also dat alle die gene / in welcker herten God op dese wonderbaerlicke wijse werct / sekerlijck / onfeylbaerlijck ende crachtelijck weder-geboren werden ende dadelijck ghelooven: Ende als dan en wort de wille / zijnde nu vernieut / niet alleē van God ghedreven eñ beweeght / maer zijnde beweeght van God / werct sy ooc selve: Daerom oock te recht geseyt wort / dat de mensche / door de ghenade die hy ontfanghen heeft / ghelooft ende sich bekeert.

XIII.

De wijse van dese werckinghe en connen de gheloovighe in desen leven niet volcomentlijck begrijpen: ondertusschen stellen sy haer daer in gerust / dat sy weten eñ gevoelen dat sy door dese genade Gods metter

herten

herten ghelooven / ende haren Salichmaecker lief-hebben.

XIIII.

Soo is dan het gheloove een gave Gods; niet om dat het den vryen wille des menschen van God wert aengeboden / maer om dat het den mensche dadelijck wert mede-ghedeelt / ingheghevẽ ende ingheſtort: Niet oock daerom/dat God de macht alleen om te ge-looven soude geven / ende daer na de toe-stemminghe ofte het dadelijck ghelooven van den vryen wille des menschẽ verwachtẽ; maer/om dat hy die daer wercke het willen ende het volbrenghen / jae alles werckt in allen/in den mensche te weghe brengt beyde den wille om te ghelooven/ ende het gheloove selve.

XV.

Dese genade en is God niemant schuldigh: want wat soude hy schuldigh zijn den ghenen die hem eerst niets gheven can / op dat het hem vergolden werde? Jae/wat soude God dien schuldich zijn/ die van hem-selven niet anders en heeft dan sonde ende leughen? Die ghene dan die dese ghenade ontfangt/die is God alleen daer voor eeuwighe danckbaerheyt schuldigh/ ende danckt hem oock daer voor: Die ghene die dese ghenade niet en ontfangt / die en acht oock dese ghee-stelijcke dinghen gantsch niet/ ende behaeght hem sel-ven in het sijne; ofte sorgheloos zijnde/roemt ydelijck dat hy heeft het ghene dat hy niet en heeft. Voorts/ van die ghene die haer gheloove uytterlijck belijden

ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

ende haer leven beteren/moetmen na het exempel der Apostelen het beste oordeelen ende spreken: Want het binnenste des herten is onbekent. Ende wat aengaet andere die noch niet gheroepen en zijn / voor sulcke moetmen God bidden/ die de dinghen die niet en zijn/ roept als of sy waren: eñ en moeten ons geensins teghens de selve verhooveerdighen / als of wy ons selven uytghescheyden hadden.

XVI.

Doch gelijck de mensche door den val niet heeft op gehouden een mensche te zijn / begaeft met verstandt ende wille: ende ghelijck de Sonde / die het gantsche menschelijck gheslacht heeft door-ghedronghen / de natuere des menschen niet en heeft wech ghenomen/ maer verdorven ende gheestelijcker wijse gedoot: Alsoo en werckt oock dese Goddelijcke ghenade der weder-ghebooite in de menschen niet als in stocken ende blocken / noch en vernietight den wille ende hare eyghenschappen niet / noch en dwinghtse niet met ghewelt teghen haren danck / maer maecktse gheestelijck levendich/heeltse/ verbetertse/ende buyghtse te gelijck liefliick ende crachtelick/alsoo dat/waer de wederspannichept ende tegenstant des vleesches te voren t'eenemael de overhant hadde/daer begint nu een ghewillighe ende oprechte gehoorsaemheyt des Gheestes d'overhant te crijgen: Waer in de warachtige ende gheestelijcke weder-oprechtinge ende vryheydt van onsen wille gelegen is. Ende ten ware dat die wonderbaerlijcke Werck-meester alles goets in deser voegen met

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

ons handelde/de mensche en soude gantsch geen hope hebben van uyt den val te connen opstaen door sijnen vrijen wille / waer door hy hemselven / doen hy noch stont/in het verderf heeft ghestortet.

XVII.

Ghelijck oock die almachtighe werckinghe Gods/ waer door hy dit ons natuerlijck leven voort-brengt ende onderhout/niet uyt en sluyt / maer vereyscht het ghebruyck der middelen / door de welcke God nae sijne oneyndighe wijsheydt ende goedigheydt/dese sijne cracht heeft willen uyt-strecken: Alsoo ist oock dat de voorgemelde boven-natuerlicke werckinge Gods/ waer door hy ons wederbaert/ geensins uyt en sluyt/ noch om en stoot het ghebruyck des Euangeliums/ het welcke den wijsen God tot een zaedt der weder-gheboorte ende spijse der Zielen verordineert heeft. Daerom dan / gelijck de Apostelen ende de Leeraers die haer zijn ghevolght / van dese ghenade Gods het volck Godsalighlijck hebben onderricht / hem ter eeren / ende tot neder-druckinghe van allen hoochmoedt des menschen: ende ondertusschen nochtans niet en hebben naghelaten / de selve door heylige vermaninghen des Euangeliums te houden onder de oeffeninghe des Woordts / der Sacramenten ende Kerckelijcke Tucht: Alsoo moet het oock nu verre van daer zijn / dat die ghene die andere in de ghemeente leeren / ofte die gheleerdt worden / sich souden vermeten God te versoecken door het scheyden dier dinghen/die God na sijn wel-behaghen heeft ge-

wilt

wilt dat t'samen ghevoeghʒt souden blijven: Want door de vermaningen wort de ghenade mede-gedeelt/ ende hoe dat wy onse ampt veerdigher doen/hoe dat oock de weldaet Gods die in ons werckt/sich heerlijcker vertoont/ ende sijn werck gaet dan alderbest voort. Welcken God alleene toecomt/ so van wegen de middelen/ als vā wegē de salichmakende vrucht eñ cracht der selver/alle eerlijckheyt/inder eeuwicheyt/Amen.

Verwerpinghe der Dwalinghen.

De rechtsinnighe leere verclaert zijnde/ verwerpt de Synodus de dwalinghen der ghenen

I.

Die leeren / Datmen eyghentlijck niet segghen en mach, dat de erf-sonde in haerselven genoechsaem zy om tgantsche menschelijck gheslachte te verdoemen, ofte om tijdelicke ende eeuwige straffen te verdienen. Want dese wederspreken den Apostel / die daer seydt: De sonde is door eenen mensche inde werelt gecomē, ende door de sonde de doot, eñ also is de doot tot alle menschen gecomen, door eenen mensche, in welcken alle menschen gesondicht hebben. Ende/ De schult is uyt een misdaedt in ghecomen tot verdoemenisse. Ende/de besoldinghe der sonde is de doot.

Ro.5.12. ibid. vs. 16. Ro.6,23.

II.

Die leeren / dat de geestelijcke gaven, ofte de goede

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

hoedanicheden eñ deuchden, als daer zijn Goetheyt, Heylicheyt, Rechtveerdicheyt, inden wille des menschen, als hy eerst gheschapen wiert, niet en conden zijn: ende datse dien volgens in den val van den selven niet en hebben connen gescheyden worden. **Want sulcx strijt teghen de beschrijvinghe des Even-beeldts Gods/ welcke den Apostel stelt Ephes.4.24. Alwaer hy getuycht/dat het selve bestaet in gherechticheyt eñ heylicheydt/ welcke beyde ontwijffelijck in den wille hare plaetse hebben.**

III.

Die leeren/ dat inden gheestelijcken doot de geestelijcke gaven van des menschen wille niet en zijn ghescheyden, nademael den wille in sich selvẽ noyt en zy verdorven gheweest, maer alleenlijck door de duysternisse des verstants eñ ongheregheltheydt der affecten, verhindert; welcke verhinderinghen wechgenomen zijnde, dat alsdan de wille hare vrye aengheborene cracht soude int werck connen stellen, dat is, allerley goet, t'welck haer voorcomt, uyt haerselvẽ soude connen willen ende verkiesen, ofte niet willen ende niet verkiesen. **Dit is een nieuwicheyt ende dwalinghe/ ende streckt daer toe/datse de crachten van den vryen wille verheffe/ teghens de Spreucke des Propheten/**
Jer.17.9 Een trotsich eñ bedrieghlijck dinck is het herte. **Ende**
Eph.2.3 **des Apostels**/ onder dewelcke (**kinderẽ der ongehoorsaemheyt**) wy oock alle voortijts ghewandelt hebben inde begheerten onses vleesches, doende den wille des vleesches ende der ghedachten.

IIII.

Die leeren/ Dat den on-herboren mensche niet eygentlijck noch geheelick doot is in de sonde, ofte ontbloot van alle krachten tot het geestelijcke goet; maer dat hy noch can hongeren eñ dorsten nae de gherechtigheydt eñ het leven, eñ offeren een offerhande eens verslagenen eñ gebrokenen Geestes, die Gode aengenaem zy. **Want dese dingen strijden tegen de clare getuyghenissen der Schriftuere**: Ghy waert doot door de sonden eñ misdaden. **Ende**/ Het dichten eñ poogen des menschelicken herten is alleenlijc boos t'aller tijt. **Daer en boven/ hongeren ende dorsten na de verlossinge uyt de ellendicheyt/ eñ na het leven/ ende Gode eene offerhande eenes gebrokenen geestes op-offeren/comt eyghentlijck toe den wedergheborenen/ende den ghenen die salich ghenoemt worden. Psalm. 51. 19. Matth. 5.6.**

Eph. 2.1. ende 5. Genes. 6. 5. eñ c. 8. 21.

V.

Die leeren/ dat de verdorvene eñ natuerlicke mensche, de ghemeene genade (waer door sy verstaen het licht der natuere) ofte de gavē hem naer den val noch overgelaten, so wel ghebruycken can, dat hy door dat goede ghebruyck een meerdere, namelijck, de Euangelische ofte salich-makende genade, eñ de salicheydt selve alleynskens eñ by trappen soude connen becomen. Ende dat in deser voegen, God sich van syn zijde betoont ghereet te zijn om Christum aen allen menschen te openbaren, naer dien hy de middelen, die tot

deken-

de kennisse Christi, tot het geloove ende tot de bekeeringe noodich zijn, ghenoechsamelick eñ crachtelick allen toe-dient. **Want benevens de ervarentheyt van allen tijden/ betuycht oock de Schriftuere/ dat sulcx onwarachtich zy.** Hy doet Iacob condt syn Woort, Israel syne wijsen eñ rechten, so en heeft hy geenẽ volcke ghedaen, ende sy en hebben die rechten niet geweten. **Ende/** God heeft in de voorledene tijden alle de Heydenen laten wandelen in hare weghen. **Ende/** Sy (**te weten/ Paulus met de sijne**) zijn door den H. Geest verhindert gheworden het Woort in Asia te spreken: ende als sy in Mysiam ghecomen waren, versochten sy door Bithyniam te reysen, ende de Gheest en liet haer dat niet toe.

Psal 147. 19.20.
Actor. 14. 16.
Act. 16. 6. 7.

VI.

Die leeren/ dat in de ware bekeeringe des menschẽ geen nieuwe hoedanicheden, crachten, oft gavẽ indẽ wille van God connen ingestort worden; eñ dat over sulcx het Geloove, waer door wy eerst bekeert wordẽ, eñ waer van wy Gheloovige ghenoemt worden, niet en is een qualiteyt ofte gave van God ingestort, maer alleene eene daet des menschen, eñ dat het niet anders en can geseyt werden een gave te zijn, dan ten aensien van de macht om tot het selve te comen. **Want daer mede wederspreken sy de H. Schriftuere/ die getuygt/ dat God nieuwe hoedanigheden des gcloofs / der gehoorsaemheyt/ ende van tgevoelen sijner liefde/ in onse herten uytstort.** Ick sal mijne Wet in haer verstandt gheven, ende ick salse inschrijven in haer herte. **Ende/**

Iere. 31. 33.

Ick

Ick wil watēr gieten op den dorstigen, ende stroomen Esa. 44. 3
op het dorre: Ick wil mijnen Gheest op u zaet gieten.
Eñ / de liefde Gods is in onse herten uytgestort door Rom. 5. 5
den H. Gheest die ons ghegeven is. **Sulcx strijt oock
tegen het gheduerigh gebruyck der kercke Gods / de
welcke by den Propheet aldus bidt** / Bekeert ghy my Jere. 31.
Heere, soo worde ick bekeert. 18.

VII.

Die leeren/ dat de ghenade waer door wy tot God bekeert worden, niet anders en is dan een sachte aenradinge, ofte (**gelijc andere dit verclaren**) dat dit de alder-edelste maniere van werckinge is inde bekeeringe des menschē, ende die best over-een-comt met de natuere des menschē, welcke door aen-radinge geschiet; ende datter niet en is, waerom dese aenradende genade alleen niet en soude ghenoechsaem zijn, om de natuerlijcke mensche gheestelijck te maken: ja dat God niet anders de toe-stemminge van den wille voort en brengt, dan door dese wijse van aenradinge: ende dat de cracht der Goddelijcker werckinghe, waer door sy de werckinghe des Satans te boven gaet, hier inne bestaet, dat God eeuwighe, maer den Satan tijdelijcke goederen belooft. **Want dit is gantsch Pelagiaensch/ ende strijdigh teghen de gantsche H. Schriftuere; dewelcke behalvens dese/ noch een andere eñ veel crachtiger ende Goddelijcker maniere van werckinghe des H. Geests inde bekeeringe des menschen erkent: ghelijck by Ezechiel**/ Ic wil u een nieu herte, eñ eenē nieu- Ezec. 36.
wen Gheest in u gheven, ende wil het steenen herte 26.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

uyt uwen vleeſche wech-nemen, ende u een vleeſ-ſchen herte gheven.

VIII.

Die leeren / Dat God ſulcke crachten ſyner Almogentheyt inde weder-geboorte des menſchen niet en ghebruyct, waer door hy deſ-ſelven wille crachtelick ende onfeylbaerlick ſoude buygen tot geloove eñ bekeeringe: Maer dat alle de werckingen der genaden volbracht zijnde, dewelcke God gebruyct om dẽ menſche te bekeeren, de menſche nochtans Gode eñ den H. Gheeſt, wanneer hy de wedergheboorte des ſelven voor heeft, ende hem weder-baren wilt, alſo can wederſtaen, ende metter daedt oock dickwils wederſtaet, dat hy ſyn ſelfs wedergeboorte gantſchelick belet: eñ dat het over ſulcx in ſyn eyghen macht blijft, wedergheboren te worden oft niet. **Want dit en is anders niet / dan alle de cracht van de ghenade Gods in onſe bekeeringhe wech-nemen / ende de werckinge des Almachtigen Gods den wille des menſchen onderwerpen: ende dat teghen d'Apoſtelen / die leeren** / dat wy
Eph.1.19 ghelooven naer de werckinghe der cracht ſyner stercheyt.
2 Theſ.1.11. **Ende** / dat God het welbehaghen der goetheyt ende het werck des geloofs in ons vervult met machte:
2.Pet.1.3 **Ende** / dat ſyne Goddelicke macht ons alle dinck ghegheven heeft, dat tot het leven ende de Godſaligheyt noodigh is.

IX.

Die leeren / dat de ghenade ende de vrye wille, zijn ghe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

gedeelige oorsaken, die beyde t'samen wercke het begin van de bekeeringe; ende dat de genade in ordre van werckinge niet en gaet voor de werckinge vande wille; dat is, dat God niet eer de wille des mensche crachtelijck en helpt tot de bekeeringhe, dan wanneer de wille des menschen sich selven beweeght ende daer toe bepaelt. **Want de oude kercke heeft dese leere al over lang in de** Pelagianen **veroordeelt / uyt den Apostel /** Soo en gaet het dan niet naer yemants willen oft loopen, maer na Gods ontfermen. **Item /** Wie scheyt u uyt? ende wat hebt ghy, dat ghy niet ontfanghen en hebt? **Ende /** Het is God die in u werckt het willen ende het volbrenghen, naer sijn wel-behaghen.

Ro. 9. 16.
1. Cor. 4. 7.
Phi. 2. 13

Onder stondt

Dat wy also gheboelen ende oordeelen / ghetuyghen wy met onderteyckeninghe onser handen / ende was onderteyckent

Iohannes Bogermannus Pastor Ecclesię Leoverdiensis & Synodi Pręses.
Iacobus Rolandus Pastor Ecclesię Amstelodamensis & Pręsidis Assessor.
Hermannus Faukelius Pastor Ecclesię Middelburgensis & Præsidis Assessor,
Sebastianus Damman Pastor Ecclesię Zutphaniensis, Synodi Scriba.
Festus Hommius Pastor Ecclesiæ Leydensis, Synodi Scriba.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt groot-Britannien.

Georgius Episcopus Landavensis.
Ioannes Davenantius Presbyter : Doctor ac sacræ Theologię publicus Professor in Academia Cantabrigiensi & Collegij Reginalis ibidem Pręses.
Samuel Wardus, Presbyter, S. Theologię Doctor Archidiaconus Fauntonnensis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigiensi pręfectus.
Thomas Goadus, Presbyter, S. Theologiæ Doctor, Cathedralis Ecclesiæ Paulinæ Londonensis Pręcentor.
Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Presbyter, S. Theologię Baccalaureus.

Wt de Keurvorstelijcke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Heydelbergensi.
Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiasto inferioris Palatinatus.
Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Wt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologię Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.
Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologię in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.
Daniel Angelocıator, Ecclesię Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanū & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philoſophiæ purioris in Academia Marpurgẽſi Anteceſſor primarius, & nunc Decanus.

Wt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Eccleſiæ Tigurinæ Paſtor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologię Doctor & Eccleſię Bernenſis Miniſter.

Sebaſtianus Beckius SS. Theologiæ Doctor, & Novi Teſtamenti Profeſſor in Academia Baſileenſi, ibidemque Facultatis Theologicæ Decanus.

Wolfgangus Mayerus SS. Theologię Doctor, Eccleſię Baſilienſis Paſtor.

Iohannes Conradus Kochius Eccleſiæ Scaphuſianæ Miniſter.

Van de Wedderavische Correspondentie.

Iohannes-Henricus Alſtedius in Illuſtri Scholâ Naſſovicâ, quę eſt Herbornæ, Profeſſor ordinarius.

Georgius Fabricius Eccleſię Windecenſis in Comitatu Hannovico Paſtor & vicinarum Inſpector.

Wt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Eccleſia Genevenſi Paſtor & in eadem Schola SS. Theologiæ Profeſſor.

Theodorus Tronchinus divini verbi Miniſter in Eccleſiâ Genevenſi & ibidem SS. Theologię Profeſſor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illustris Scholę Bremensis Rector & in eâ divinarum literarum Professor.

Henricus Isselburg S. Theologiæ Doctor, in Bremensi Ecclesia ad B. Virginis Iesu Christi servus, & in Schola Novi Testamenti Professor.

Ludovicus Crocius S. Theologię Doctor, Ecclesiæ Bremensis ad S. Martini Pastor, & in Illustri Schola Veteris Testamenti & Philosophiæ practicæ Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Embden.

Daniel Barnardus Eilshemius, Embdanæ Ecclesiæ Pastor Senior.

Ritzius Lucas Grimershemius Emdanę Ecclesiæ Pastor.

De Nederlandtsche Professoren.

Iohannes Polyander S S. Theologię Doctor atque in Academia Leydensi Professor.

Sibrandus Lubbertus S S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Frisiorum.

Franciscus Gomarus Sacrosanctæ Theologiæ Doctor & Professor in Academia Groningæ & Omlandiæ.

Antonius Tysius sacrę Theologię in Illustri Schola Geldro-Velavica, quę est Hardervici, Professor.

Antonius Walęus Pastor Ecclesię Middelburgensis, & ex

& ex ejusdem urbis Illustri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Wt Gelderlandt ende t'Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologię Doctor & Arnhemiensis Ecclesię Pastor.
Ellardus à Mehen Ecclesiæ Hardrovicenæ Pastor.
Iohannes Bouillet Pastor Warnsfeldensis.
Iacobus Verheyden Senior Ecclesię Noviomagensis, & Scholæ Rector.

Wt Zuydt-Hollandt.

Balthasar Lydius M. F. Pastor Ecclesiæ Dei in urbe Dordrechto.
Henricus Arnoldi Ecclesiastes Delphensis.
Gisbertus Voetius Ecclesiæ Heusdanę Pastor.
Arnoldus Musius ab Holy Baillivus Zuydhollandiæ, Senior Ecclesię Dordrechtanę.
Ioannes de Laet, Senior Ecclesiæ Leydensis.

Wt Noort-Hollandt.

Iacobus Triglandius Pastor Ecclesię Amstelodamensis.
Abrahamus à Dooreslaer, Pastor Ecclesiæ Enchusanę.
Samuel Bartholdus, Pastor Ecclesiæ Monachodamensis.

Theo-

Theodorus Heyngius, Senior Ecclesiæ Amsteloda-
mensis.
Dominicus ab Heemskerck Senior Ecclesię Amstelo-
damensis.

Wt Zeelandt.

Godefridus Udemannus, Pastor Ecclesiæ Ziricze-
anæ.
Cornelius Regius, Ecclesiæ Goesanę Pastor.
Lambertus de Rijcke, Ecclesiæ Bergizomianæ Pa-
stor.
Iosias Vosbergius, Senior Ecclesię Middelburgen-
sis.
Adrianus Hofferus, Scabinus & Consiliarius urbis Zi-
rizeæ, & Ecclesię Zirizeanę Senior.

Wt de Provintie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Pastor Dordracenus, Synodi Or-
thodoxę Ultrajectinę deputatus.
Arnoldus Oortcampius Ecclesiæ Amersfortianę Pa-
stor.

Wt Vrieslandt.

Florentius Iohannis Iesu Christi crucifixi servus in
Ecclesia Snecana.
Philippus Danielis Eilshemius Pastor Ecclesię Har-
lingensis.

Kempo Harinxma à Donia Senior Ecclesiæ Leoverdiensis.

Tacitus ab Aysma, Senior Ecclesię in Buirgirt, Hichtum & Hartwardt.

Wt Overyssel.

Casparus Sibelius Pastor Ecclesię Daventriensis.

Hermannus Wiferding Ecclesię Zwollanę in Euangelio Christi Minister.

Hieronymus Vogelius Hasseltanæ Ecclesiæ Pastor, tempore deputationis inserviens Ecclesię Orthodoxæ Campensi.

Iohannes Langius Ecclesiastes Vollenhovianus.

Wilhelmus à Broickhusen ten Doerne tanquam Senior deputatus.

Iohannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeningen ende de Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Iesu Christi in Ecclesiâ Groninganâ.

Georgius Placius Pastor Ecclesiæ Appingadammonensis.

Wolfgangus Agricola Pastor Ecclesię Bedumanę.

VVigboldus Homerus Ecclesię Midwoldanę Pastor.

Egbertus Halbes Ecclesię Groninganę Senior.

Ioannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanę.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt de Drente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesię Meppelensis.
Patroclus Romelingius Pastor Ecclesiæ Rhuinensis.

Wt de Walsche Kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesię Leydensis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius, Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesię Gallo-Belgicæ Middelburgensis Pastor.
Everardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiae Amstelodamensis.

Het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Het vijfde Hooftstuck der Leere.

Van de Volherdinge der Heylighen.

Het Eerste Artijckel.

DJe God nae sijn voornemen tot de ghemeenschap sijns Soons onses Heeren Jesu Christi roept / ende door den H. Geest weder-baert/de selve verlost hy wel van de heerschappije eñ slavernije der sonde; doch hy en verlostse in dit leven niet gantschelijck van het vleesch ende het lichaem der sonde.

II.

Hier uyt spruyten de dagelijcxsche sonden der swachheyt/eñ aen de alderbeste wercken der Heylighen cleven oock gebrecken. Twelck haer ghestadige oorsake geeft om hun voor Gode te verootmoedigen/harē toe vlucht tot den ghecruysten Christum te nemen / het vleesch hoe langer hoe meer door dē Geest des gebets/ eñ heylighe oeffeningen der Godvruchtigheyt te dooden/eñ na het perck der volmaecktheyt te suchten/ tot dat sy vā dit lichaem des doots ontbonden zijnde/met het Lam Gods in de Hemelen sullen regneren.

III.

Wt oorsake van dese over-blijfselen der inwoonen-

de sonde/eñ ooc van wegen de aenvechtingen der werelt eñ des Satans / en soudẽ de bekeerde in die genade niet connen volstandich blijven/ so sy in hare eygen crachten verlaten wierden. Maer God is ghetrouw/ die de selve in de ghenade / haer eenmael ghegheven/ barmhertichlijc bevesticht : ende ten eynde toe crachtelijck bewaert.

IIII.

Ende hoewel die macht Godes / waer door hy de ware gheloovige in de genade bevesticht eñ bewaert/ meerder is/ dan datse van tvleesch soude connen overwonnen werden / so en werden nochtans de bekeerde niet altijt also van God ghelept ende beweeght/ datse in sommighe besondere daden/ door haer eygen schult van de leydinghe der ghenade niet souden connen afwijcken/ ende van de begeerlijchedẽ des vleesches verlept werden/ende de selve volgen. Daerom moeten sy gestadelijck waken ende bidden/ datse niet in versoeckingen ghelept werden. Twelck so sy niet en doen/so connen sy niet alleen van het vleesch/de werelt/eñ den Satan /tot sware eñ ooc grouwelijcke sonden weghgeruckt werden/maer werden oock inder daedt/ door Gods rechtveerdige toelatinge/tot de selve somwijlen wech-gheruckt. Ghelijck de droevighe vallen van David, Petrus, ende andere Heylighen / die ons in de Schriftuere beschreven zijn / bewijsen.

V.

Met sodanighe grove sonden vertoornen sy God seer/

seer/vervallen in schuldt des doots / bedroeven den H. Gheest/verbreken voor een tijt de oeffeninge des gheloofs / verwonden swaerlijck hare conscientie/ eñ verliesen somwijlen/voor een tijdt/het ghevoelen der ghenade/tot dat hun/wanneer sy door ernstige boetveerdichept op den wech weder keeren/ het vaderlijc aenschijn Godes op een nieus verschijne.

VI.

Want God/ die rijck is in barmhertichept / neemt/ nae t'onveranderlijcke voornemen der Verkiesinghe/ den H. Gheest van den sijnen / oock selfs in droevighe vallen/niet gheheel wech/ noch laetse so verre niet vervallen/datse van de ghenade der aen-neminghe/ ende van den staet der rechtveerdichmakinghe uytvallen/ oft datse sondighen ter doot/of teghen den H. Gheest/ ende van hem gheheel verlaten zijnde / haer selven int eeuwighe verderf stozten.

VII.

Want eerstelijck/ in sulcke vallen bewaert hy noch in haer dat sijn onverdervelijck zaet/ waer uyt sy wedergeboren zijn/ op dat het selve niet en vergae / noch uytghewozpen en worde. Ten anderen/ vernieuwt hy haer sekerlijck eñ crachtelick door sijn Woort ende Gheest tot bekeeringhe / op dat sy over de bedreven sonden/van herten/ ende na God/ bedroeft zijn ; verghevinghe int bloet des Middelaers/door tgheloove/ met een verbroken herte / begheeren / ende vercrijghen:

ghen; de ghenade Gods/die nu met haer versoent is/ wederom gevoelen; sijne ontfermingen ende trouwe aenbidden; ende voortaen hare salighept met vreese ende beven dies te neerstigher wercken.

VIII.

Also becomen sy dan dit/niet door hare verdiensten ofte crachten/maer upt de genadige barmhertighept Gods/dat sy noch gantschelijck van het geloove ende de genade uptvallen/noch tot den epnde toe in dē val blijven ofte verloren gaen. T'welck/so veel haer aengaet/niet alleen lichtelijck soude connen gheschieden/ maer oock ontwijfelijck gheschieden soude: Doch ten aensien van God en can't gantschelijc niet geschieden/ dewijle dat noch sijnē raet verandert: noch sijn belofte ghebroken: noch de roepinghe nae sijn voor-nemen/ wederroepen: noch de verdienste/voorbiddinghe ende bewaringhe Christi crachteloos ghemaeckt; noch de verseghelinghe des H. Gheestes ver-ydelt oft vernietight can worden.

IX.

Van dese bewaringhe der uptvercorenen tot de salighept/ende vande volherdinge der ware geloovigen in tgeloove/connen selfs de geloovige versekert zijn/ēn sy zijn't oock/na de mate des geloofs/waer mede sy sekerlijc gelooven dat sy zijn/ēn altijt blijven sullen ware ende levendige leden der Kercke/dat sy hebben verghevinge der sonden/ende het eeuwighe leven.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

X.

Ende volgens dien / sprupt dese versekerthept niet upt eenige bysondere openbaringe / sonder oft buyten het Woort geschiet; maer upt het gheloove der beloftē Gods/die hy in sijn Woort seer overvloedich tot onsen trooste gheopenbaert heeft; upt het getuyghnisse des H. Gheestes/ die mede met onsen Geest getuyght/ dat wy zijn kinderen eñ erfgenamen Gods. Eyndelinghe/upt de ernstige ende heylige betrachtinge van een goede conscientie eñ van goede wercken. Ende so de uptvercorene Gods desen vasten troost in dese werelt niet en hadden/ datse de overwinninge behouden sullen / mitsgaders dit onbedriechlijcke pandt der eeuwiger eerlijckhept/so souden wy wesen de ellendichste van alle menschen.

XI.

Ondertusschen ghetupght de Schriftuere / dat de gheloovige in dit leven tegens verschepden twijfelingen des vleesches strijden/ende in sware aenvechtinge ghestelt zijnde/dit volle betrouwen des gheloofs/ende sekerhept der volherdinghe niet altijts en ghevoelen. Maer God/de Vader aller vertroostinge/en laet haer boven haer vermoghen niet versocht worden / maer geeft met de versoeckinghe een uptcomste/ende weckt in haer de versekerthepdt der volherdinghe door den heylighen Gheest wederom op.

XII.

Doch soo verre ist van daer/dat dese versekerthept

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

der volherdinge de ware geloovige hooveerdich ende vleeschelijck-sorgheloos souden maken / datse daer en tegen een ware wortel zy van nedericheyt / kinderlijcke vreese / ware Godsalicheydt / lijdtsaemheyt in allen strijdt / yverighe ghebeden / stantvasticheyt int cruyce ende in de belijdenisse der waerheydt / mitsgaders van vaste blijschap in God : ende dat de overdenckinghe van die weldaedt haer zy een prickel tot ernstighe ende gheduerighe betrachtinghe van danckbaerheydt ende goede wercken : ghelijck uyt de ghetuyghenissen der Schriftuere / ende de exempelen der Heylighen blijckt.

XIII.

Wanneer oock het vertrouwen der Volherdinghe wederom levendich wordt in den ghenen die van den val weder-opgherecht worden / soo en brengt dat in haer niet voort eenighe dertelheydt oft onachtsaemheydt der Godsalicheyt / maer een veel grooter sorge om de wegen des Heeren vlijtichlijck waer te nemen / die van te voren bereyt zijn / op dat sy inde selve wandelende / de versekertheydt van hare Volherdinghe souden moghen behouden / ende op dat het aenschijn des versoenden Gods (welckers aen-schouwinghe den Godvruchtighen soeter is alst leven / ende welckers verberginghe bitterder is als de doodt) om het misbruyck / van sijne Vaderlijcke goedertierenheydt niet wederom van haer afghekeert en werde / ende sy alsoo in swaerder quellinghen des ghemoets en vervallen.

Ghelijck

XIIII.

Ghelijck het God nu belieft heeft/dit sijn werck der genade door de predicatie des Euangeliums in ons te beginnen/ alsoo bewaert / achtervolcht ende volbrengt hy het selve door het hooren/lesen eñ overlegghen van dien/mitsgaders vermaningen/ dreygementen/ beloften/ende t'ghebruyck der heyliger Sacramenten.

XV.

Dese leere van de volherdinghe der ware geloovigen ende Heyligen / mitsgaders van de versekerheyt der selver volherdinge / welcke God/ tot sijns Naems eere/eñ troost der Godvruchtige zielen/ in sijn Woort seer overvloedelijck geopenbaert heeft/eñ in de herten der gheloovige in-druckt / wert wel van t'vleesch niet begrepen/ende wort van den Satan ghehaet/ van de werelt bespot/ van de on-ervarene eñ hypocriten misbruyckt / ende vande dwael-geesten bestreden : Maer de Bruyt Christi / heeftse altijdt als eenen schadt van onwaerdeerlijcken prijs/ seer teederlijck bemint / ende stantvastelijcken verdedicht. Twelck op dat sy oock voortaen doe/sal God besorghen/ teghen den welcken gheenen raedt en ghelt / noch eenigh gewelt yets vermach. Welcken eenighen God/Vader/Sone ende heylighen Gheest zy eere ende eerlijckheyt in eeuwigheydt / Amen.

Verwerpinghe van de Dwalinghen,

ontrent de leere van de volherdinghe der Heylighen.

De rechtsinnighe leere verclaert zijnde / verwerpt de Synodus de dwalinghen der ghenen

I.

Die leeren / Dat de volherdinge der warer geloovighe niet en is een vrucht der Verkiesinghe, ofte gave Gods door de doot Christi verworven: Maer een conditie des nieuwen Verbonts, die de mensche voor syne peremptoire (gelijck sy spreken) Verkiesinge eñ rechtveerdichmakinghe door synen vryen wille moet volbrengen. Wãt de H. Schriftuere getuycht / datse uyt de Verkiesinge volght / ende door de cracht des doots / der verrijsenisse / eñ voorbiddinge Christi den uytvercorenen gegeven wert. De vercorene hebbent vercre-
Rom. 11. 7. gen, ende de andere zijn verhart gheworden. Item /
Ro. 8. 32. Die synen eygenen Sone niet gespaert en heeft, maer heeft hem voor ons allen overgegeven, hoe soude hy
33. ons niet met hem alle dinc schencken? Wie sal de uytvercorene Gods beschuldigen? God ist, die rechtveer-
34. dich maect. Wie is hy die verdoemt? Christus is voor ons ghestorven, jae veel meer, die oock opgheweckt is, welcke oock ter rechterhant Gods is, welcke ooc voor
35. ons bidt. Wie sal ons vande liefde Christi scheyden?

II.

Die leeren / dat God den gheloovigen mensche wel voorsiet met genoechsame crachten om te volherdẽ, ende bereyt is de selve in hem te bewaren, soo hy syn ampt doet: Doch, als nu alle die dinghen die noodich zijn om in t'geloove te volherden, ende die God ghebruyc-

bruycken wil om t'gheloove te bewaren, al schoon int werck gestelt zijn, dat het dan noch altijts hangt aē het believen vande wille datse volherde oft niet volherde. Want dit gevoelen begrijpt in sich een openbare Pelagianisterie / eñ als het de menschen wilt vry maken/ so maeckt het de selve Roovers van Gods eere; tegen de geduerige over-een-stemminge der Euangelischer leere/ die den mensche alle stoffe van roemen beneemt/ ende den lof deser weldaet de genade Gods alleen toeschrijft: Eñ tegen den Apostel/welcke ghetuycht / dat het God is, die ons tot den eynde sal versterckē om on- 1. Corint.
straffelijc te zijn indē dach onses Heeren Iesu Christi. 1.8.

III.

Die leeren / dat de ware gheloovige eñ herborene niet alleen connē van t'rechtveerdichmakende gelooove, Item/vande genade eñ salicheyt gantschelijck eñ eyndelijck uytvallen, maer ooc dickmael metter daedt van de selve uytvallen, eñ inder eeuwicheydt verloren gaen. Want dese meyninge maeckt de genade/ rechtveerdichmakinge/ eñ weder-gebooꝛte/ende geduerige bewaringhe Christi crachteloos: Teghen de uytghedructe woordē des Apostels Pauli: So Christus voor Ro.5.8.9
ons gestorven is doe wy noch sondaers waren, so sullē wy dan, nu door sijn bloet gerechtveerdicht, veel meer door hem vanden toorn behouden werden. Eñ tegen den Apostel Joannem: so wie uyt God geborē is, die 1. Jo. 3.9
en doet geen sonde, want syn zaet blijft in hem, eñ hy en can niet sondighen, want hy is uyt God gheboren. Oock tegen de woorden Jesu Christi: Ick geve mijne Joan. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

verſ.28. ſchapen het eeuwighe leven, eñ ſy en ſullen niet ver-
29. gaen inder eeuwicheyt, eñ niemant en ſalſe uyt mijne hant rucken. De Vader dieſe my ghegeven heeft, die is meerder dan alle, ende niemant en canſe uyt mijns Vaders handen rucken.

IIII.

Die leeren/ dat de ware gheloovige eñ herborene connen ſondigen de ſonde totter doodt, oft tegen den H. Geeſt. Dewijle de ſelve Apoſtel Johannes/ na dat hy int 5. Cap. ſijnes eerſten Sendtbriefs verſ. 16. ende 17. van de ghene die tot der doot ſondigen/ geſproken hadde/ eñ verboden voor de ſelve te biddẽ/ terſtont int
1. Joh. 5. 18. 18. verſ. daer by voeght/ Wy wetẽ, dat ſo wie uyt God geboren is, die en ſondight niet (verſtaet met ſulcken ſonde) maer die uyt God geboren is bewaert hem ſelven, ende die booſe en ghenaeckt hem niet.

V.

Die leeren/ datmen gheen ſekerheyt vande toecomende volherdinghe, in dit leven can hebben ſonder beſonder openbaringhe. Want door deſe leere wort den vaſten trooſt der ware gheloovighe in dit leven wech genomen/ eñ de twijffelingen der Pauſ-geſinde in de Kercke weder inghevoert: Daer de H. Schrifture deſe ſeeckerheydt deurgaens treckt/ niet uyt een beſondere ende buyten-ordinaire openbaringe/ maer uyt de eyghen merck-teeckenen der kinderen Gods/ ende uyt de ſeer ſtantvaſtighe beloften Gods: Inſon-

derheyt den Apostel Paulus : Geen creatuere en can Rom.8.
ons scheyden vande liefde Gods, welcke is in Iesu 39.
Christo onsen Heere. Ende Johannes: Want wie sy- 1.Joh.3.
ne geboden hout, die blijft in hem, eñ hy in hem: Ende 24.
hier aen bekennen wy dat hy in ons blijft, uyt den Gheest die hy ons ghegheven heeft.

VI.

Die leeren / dat de Leere vande versekertheydt der Volherdinge der salicheyt, uyt haer eygen aert eñ natuere is een oorkussen des vleesches, eñ de Godvruchticheyt, goede zedẽ, gebeden, eñ andere heylige oeffeningen schadelijc: maer daerentegen, dat het prijselick is daer aen te twijfelen. Want dese betoonen/dat sy de cracht der Godlijcker ghenade eñ de werckinghe des inwoonenden H. Gheestes niet en kennen : Eñ wederspreken dẽ Apostel Johanni/ die het tegendeel met uytghedruckte woorden leert in sijnen eersten Sentbrief c.3.vers.2. Alderliefste, nu zijn wy kinderẽ Gods, 1.Joh.3.
ende het en is noch niet gheopenbaert wat wy wesen 2.ende 3.
sullen : Maer wy weten, als hy sal gheopenbaert zijn, dat wy hem sullen gelijck wesen, want wy sullen hem sien gelijck hy is. Ende een yegelijck die dese hope op hem heeft, die reynicht hemselven, ghelijck hy reyn is. Daer en boven werden dese wederleydt door de exempelen vande Heylighen/soo des Ouden als des Nieuwẽ Testaments/de welcke/alhoewelse van hare Volherdinghe ende salighevt seker waren/nochtans inde ghebeden ende andere oeffeningen der salighevt ghedüerigh zijn gheweest.

VII.

Die leerē / dat het geloove der gener die maer voor een tijt gelooven, van't rechtveerdichmakende eñ falichmakende geloove niet en verfchilt, dan alleen inde geduericheyt. Want Chriſtus ſelve Mat. 13. 20. ende Luc. 8. verſ. 13. eñ volgens / ſtelt merckelijck daer beneven noch drijderley onderſchept / tuſſchen de gene / die maer voor een tijt gelooven / eñ de ware geloovige / als hy ſeyt: dat gene het zaet ontfangen in een ſteenachtige aerde: maer deſe in een goede aerde / oft goet herte: dat ghene ſonder wortel zijn / maer deſe een vaſte wortel hebben: Dat gene vruchteloos zijn / maer deſe hare vruchte in verſcheydē mate / met ſtantvaſtichept ofte volſtandichept voort brenghen.

VIII.

Die leeren / dat het niet ongerijmt zy, dat de mensche syn eerste weder-geboorte verlorē hebbende, wederom van nieus, ja menichmael weder-geborē werde. Want deſe loochenen door deſe leere de onverderfelijckhept des zaets Gods / waer door wy weder-geboren werden: Tegens het ghetuygeniſſe des Apoſtels Petri: Ghy die weder-geboren zijt, niet uyt verganc-
1. Pe. 1. 23. kelijcken, maer uyt onverganckelijcken zade.

IX.

Die leeren / dat Christus nergens ghebeden heeft, dat de gheloovige int geloove onfeylbaerlijck souden volherden. Want ſy wederſpreken Chriſto ſelfs / de

welcke seyt: Ick hebbe voor u ghebeden, Petre, dat u gheloove niet af en late: Eñ den Euangelist Joanni/ dewelcke getuyght/ dat Christus/ niet alleen voor d'Apostelen/ maer oock voor allen den genen/ die door haer woort gheloouen souden/ gebeden heeft/ Heylige Vader, bewaertse in uwen Name. Item/ Ick en bidde niet dat ghy hen uyt der werelt neemt, maer dat ghy hen bewaert van den boosen.

BESLVYT.

Ende dit is de naecte/ eenvoudige/ ende rechte verclaringe vande rechtsinnige leere der vijf Artijckelen/ die in Nederlandt in verschil zijn: Ende met eenen de verwerpinge der dolingen/ waer door de Nederlantsche Kercken een tijt lang zijn beroert geweest; Welcke (verclaringe ende verwerpinge) de Synodus oordeelt uyt den woorde Gods te zijn genomen/ ende met de belijdenisse der Ghereformeerde Kercken over een te stemmen. Waer uyt claerlijck blijckt/ dat de ghene/ den welcken sulcx minst betaemde/ teghen alle waerheyt/ billicheyt ende liefde hebben ghehandelt/ die den volcke hebben willen wijs maken; Dat de leere der Ghereformeerde Kercken van de Predestinatie eñ de aenclevende hooft-stucken, door haer eygen aert ende drijvinge, de herten der menschen van alle Godvruchticheyt ende Religie af-leydet: datse een oorkussen zy voor het Vleesch eñ den Duyvel; ende een burcht des Satans, waer uyt de selve alle menschen lagen leyt, dē meerderen deel der selve verwondet, ende velen van haer

haer met de pijlen ofte der wanhope, ofte der sorghloosheyt doodelijcken doorschiet: Dat de selve leere God maeckt een Autheur der sonde, onrechtveerdigh, een Tyran, ende Huychelaer: ende datse niet anders is dan eē vernieut Stoicismus, Manicheismus, Libertijnschap ende Turckendom: Dat de selve de menschen vleeschelijck-sorgheloos maeckt, als haer selven daer door wijs-maeck ende dat het den uytvercorenen niet can hinderen aen hare salicheyt hoe sy oock leven; eñ daerom allerley grouwelijcke schelmstuckē onbecommert mogen bedrijven: Dat het den ghenen die verworpen zijn, ter salicheyt niet can baten, al waert datse schoon alle de wercken der heyligen waerlijcx mochten hebben gedaen: Dat met de selve geleert wort, dat God door het bloote eñ loutere goet-dunckē syns willes, sonder eenich opsicht oft aenmerckinge van eenighe sonde, het grootste deel der werelt tot de eeuwige verdoemenis voorbeschickt ende gheschapen heeft: dat de Verwerpinghe op gelijcke wijse zy de oorsaecke der ongeloovicheyt ende Godloosheyt, ghelijck de Verkiesinge is de fonteyne ende oorsake des geloofs ende der goede wercken: Dat vele onnoosel kinderkens der geloovige vande borsten der Moederen worden afgeruckt, eñ Tyrannighlijck in het Helsche vyer gheworpen, alsoo dat haer noch het bloet Christi baten en can, noch den doop, noch het gebedt der Kercken by haren doop: **Ende wat dierghelijcke andere dinghen noch veel meer zijn / die de Ghereformeerde Kercken niet alleen niet bekennē/maer oock van gantscher herten met verfoeyinghe verwerpen.**

Daerom soo veel allser den Naem onses Salichmakers

makers Jesu Christi Godvruchtelijc aenroepen/dien betuyght dese Synodus van Dordrecht door dē naem des Heeren/ dat sy van het geloove der Gereformeerde kercken willen oordeelen / niet uyt calumnien / die hier ende daer uyt t'samen geraept zijn; niet oock uyt private ofte bysondere spreucken van sommighe soo oude als nieuwe Leeraren / die dickmael oock ter quader trouwen aenghetrocken/ofte verdorven / ende in eenen verkeerden sin verdraept worden: maer uyt de publijcke belijdenisse der Kercke selve / ende uyt dese verclaringhe der rechtsinnigher Leere / die met eendrachtighe over-een-stemminghe van alle ende een yeder lidt des gheheelen Synodi bevestight is.

Daer nae vermaent de selve Synodus oock ernstelijck de Lasteraers/ dat sy toesien wat swaer oordeel Gods sy op haer laden / die teghen soo vele Kercken ende so veler Kercken belijdenisse valsche ghetuyghenissen spreken / de conscientie der swacken beroeren/ ende by velen de gemeynschap der ware gheloovighe soecken verdacht te maken.

Ten laetsten vermaent dese Synodus alle Mede-dienaers in den Euangelio Christi / dat sy haer int verhandelen van dese Leere / beyde in Scholen ende Kercken Godt-vruchtelijck ende Gods-dienstelijck draghen; de selve soo wel met tonghe als met penne/ tot Godes eere / heylighepyt des levens / ende vertroostinghe der verslaghen ghemoeden / richten; dat sy met de Schriftuere nae de ghelijckmatigheydt des geloofs/niet alleen ghevoelen/maer oock spreken; ende eyndelijck van alle sulcke manieren van spreken

haer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

haer onthouden/die de palen vandẽ oprechten sin der H. Schriftuere/ons voorgestelt/te buyten gaen/eñ die de dertele Sophisten rechtveerdighe oorsake gheven mochten/om de leere der Ghereformeerde Kercken te beschimpen oft oock te lasteren.

De Sone Godes Jesus Christus/ die ter rechterhant sijns Vaders sittende/den menschẽ gaven geeft/ heylige ons inde waerheyt: brenghe die gene die verdwaelt zijn/tot de waerheyt: stoppe de lasteraren van de gesonde leere/ hare monden; eñ begave de getrouwe Dienaers sijnes Woorts met den Geest der Wijsheyt ende des onderscheydts/op dat alle hare redenen mogen ghedijen ter eeren Gods/ ende tot stichtinghe der toe-hoorderen/Amen.

Onder stondt

Dat wy alsoo ghevoelen ende oordeelen/ ghetuyghen wy met onderteyckeninghe onser handen/ ende was onderteyckent

Iohannes Bogermannus Pastor Ecclesię Leoverdiensis & Synodi Pręses.
Iacobus Rolandus Pastor Ecclesię Amstelodamensis & Pręsidis Assessor.
Hermannus Faukelius Pastor Ecclesię Middelburgensis & Præsidis Assessor,
Sebastianus Damman Pastor Ecclesię Zutphaniensis, Synodi Scriba.
Festus Hommius Pastor Ecclesiæ Leydensis, Synodi Scriba.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt groot-Britannien.

Georgius Episcopus Landavensis.

Ioannes Davenantius Presbyter : Doctor ac sacræ Theologię publicus Professor in Academia Cantabrigiensi & Collegij Reginalis ibidem Pręses.

Samuel Wardus, Presbyter, S. Theologię Doctor Archidiaconus Fauntonnensis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigiensi pręfectus.

Thomas Goadus, Presbyter, S. Theologię Doctor, Cathedralis Ecclesię Paulinę Londonēsis Pręcētor.

Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Presbyter, S. Theologiæ Baccalaureus.

Wt de Keurvorstelijcke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Heydelbergensi.

Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiasto inferioris Palatinatus.

Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Wt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologię Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologię in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.

Daniel Angelocrator, Ecclesię Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanū & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgēsi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Wt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinę Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologiæ Doctor & Ecclesiæ Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius, SS. Theologiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basileensi, ibidemque Facultatis Theologicę Decanus.

Wolfgangus Mayerus SS. Theologię Doctor, Ecclesię Basileensis Pastor.

Iohannes Conradus Kochius Ecclesiæ Scaphusianæ Minister.

Vande Wedderavische Correspondentie.

Iohannes-Henricus Alstedius in Illustri Scholâ Nassovicâ, quæ est Herbornæ, Professor ordinarius.

Georgius Fabricius Ecclesię Windecensis in Comitatu Hannovico Pastor & vicinarum Inspector.

Wt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Ecclesia Genevensi Pastor, & in eadem Schola SS. Theologiæ Professor.

Theodorus Tronchinus divini verbi Minister in Ecclesiâ Genevensi & ibidem SS. Theologiæ Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illustris Scholæ Bremẽsis Rector, & in eâ Divinarum literarum Professor.

Henricus Isselburg S. Theologię Doctor, in Bremensi Ecclesiâ ad B. Virginis Iesu Christi servus, & in Scholi Novi Testamenti Professor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Ludovicus Crocius S. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ Bremensis ad S. Martini Pastor, & in Illustri Schola Veteris Testamenti & Philosophię practicę Professor.

Wt de Stadt ende Kercke van Embden.

Daniel Bernardus Eilshemius, Emdanæ Ecclesiæ Pastor Senior.

Ritzius Lucas Grimershemius Embdanę Ecclesię Pastor.

De Nederlandtsche Professoren.

Iohannes Polyander S S. Theologię Doctor atque in Academia Leydensi Professor.

Sibrandus Lubbertus S S. Theologię Doctor & Professor in Academia Frisiorum.

Frãciscus Gomarus Sacrosanctę Theologię Doctor & Professor in Academia Groningę & Omlandię.

Antonius Tysius sacræ Theologiæ in Illustri Schola Geldro-Velavica, quę est Hardervici, Professor.

Antonius Walęus Pastor Ecclesię Middelburgensis, & ex ejusdem urbis Illustri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Wt Gelderlant eñ t'Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologiæ Doctor & Arnhemiensis Ecclesię Pastor.

Ellardus à Mehen Ecclesiæ Hardrovicenę Pastor.

Iohannes Bouillet Pastor Warnsfeldensis.

Iacobus Verheyden Senior Ecclesię Noviomagensis, & Scholæ Rector.

Wt Zuydt-Hollandt.

Balthasar Lydius M. F. Pastor Ecclesiæ Dei in urbe Dordrechto.

Henricus Arnoldi Ecclesiastes Delphensis.

Gisbertus Voetius Ecclesiæ Heusdanę Pastor.

Arnoldus Musius ab Holy Baillivus Zuydhollandiæ, Senior Ecclesię Dordrechtanę.

Ioannes de Laet, Senior Ecclesiæ Leydensis.

Wt Noort-Hollandt.

Jacobus Triglandius Pastor Ecclesię Amstelodamẽsis.

Abrahamus à Dooreslaer, Pastor Ecclesię Enchusianę.

Samuel Bartholdus, Pastor Ecclesię Monachodamẽsis.

Theodorus Heyngius, Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Dominicus ab Heemskerck Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Wt Zeelandt.

Godefridus Udemannus, Pastor Ecclesię Ziriczeanæ.

Cornelius Regius, Ecclesiæ Goesanæ Pastor.

Lambertus de Rijcke, Ecclesię Bergizomianæ Pastor.

Iosias Vosbergius, Senior Ecclesiæ Middelburgensis.

Adrianus Hofferus, Scabinus & Consiliarius urbis Zirizeæ, & Ecclesię Zirizeanæ Senior.

Wt de Provintie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Pastor Dordracenus, Synodi Orthodoxæ Ultrajectinæ deputatus.

Arnoldus Oortcampius Ecclesię Amersfortianæ Pastor.

Wt Vrieslandt.

Florentius Iohannis Iesu Christi crucifixi servus in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Ecclesia Snecana.

Philippus Danielis Eilshemius Pastor Ecclesię Harlingensis.

Kempo Harinxma à Donia Senior Ecclesiæ Leoverdiensis.

Tacitus ab Aysma, Senior Ecclesię in Buirgirt, Hichtum & Hartwardt.

Wt Overyssel.

Casparus Sibelius Pastor Ecclesię Daventriensis.

Hermannus Wiferding Ecclesię Zwollanę in Euangelio Christi Minister.

Hieronymus Vogelius Hasseltanæ Ecclesiæ Pastor, tempore deputationis inserviens Ecclesię Orthodoxæ Campensi.

Iohannes Langius Ecclesiastes Vollenhovianus.

Wilhelmus à Broickhusen ten Doernc tanquam Senior deputatus.

Iohannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeningen ende Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Iesu Christi in Ecclesiâ Groninganâ.

Georgius Placius Pastor Ecclesiæ Appingadammonensis.

Wolfgangus Agricola Pastor Ecclesię Bedumanę.

Wigboldus Homerus Ecclesię Midwoldanę Pastor.

Egbertus Halbes Ecclesię Groninganę Senior.

Ioannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanę.

Wt de Drente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesię Meppelensis.

Patroclus Romelingius Pastor Ecclesiæ Rhuinensis.

Wt de Walsche kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesię Leydensis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius, Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesię Gallo-Belgicę Middelburgensis Pastor.
Everardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Dat dit alles over de Vijf ghecontroverteerde Hooftstucken der Leere alsoo besloten is/ ghetuygen wy van wegen de Hoog: Mog: Heeren de Staten Generael tot dese Synode ghecommitteert/met onderteyckeninghe van onse handen.

Wt Gelderlandt.

Martinus Gregorij D. Consiliarius Ducatus Geldrię, & Comitatus Zutphaniæ.
Henricus van Essen, Consiliarius Ducatus Geldriæ, & Comitatus Zutphanię.

Wt Hollant ende West-Vrieslant.

Walravus de Brederode.
Hugo Muys van Holy.
Iacobus Boelius.
Gerardus de Nieuburgh.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Wt Zeelandt.

Symon Scotte Consiliarius & Secretarius Civitatis Middelburgensis.
Iacobus Campe Ordinum Zeelandię Consiliarius.

Wt de Provintie van Wtrecht.

Fredericus van Zuylen van Nyevelt.
Wilhelmus van Hardevelt.

Wt Vrieslandt.

Ernestus ab Alua Ordinum Frisię Consiliarius, Orientalis Dongrię Grietmannus.
Ernestus ab Harinxma Consiliarius primarius in Curia Provinciali Frisię.

Wt Overysel.

Henricus Hagen.

Wt de Stadt Groeninghen ende de Omlanden.

Hieronymus Isbrants. I.V.D.
Edzardus Iacobus Clant à Stedum.

Ende

Daniel Heynsius, der Welgheborene ende achtbare Heeren Ghecommitteerde Secretarius.

Sententie.

AEngesien dan door Gods genade/tot hier toe/ de waerheyt verclaert eñ bevestight is / de dolinge verworpen eñ veroordeelt/eñ de onbillicke lasteringẽ afgeweert zijn; So ist/dat dese Synodus van Dordrecht (welcke sorghe haer voorts noch overich is) ernstelijck/op t'aller hoochste/ ende volgens de authoriteyt die sy uyt Godes woort over alle de leden van hare Kercken heeft/indẽ Name Christi bidt/ vermaent/verplicht/eñ belast allen eñ eenen yeghelijcken/ so Dienaers des Goddelijcken Woorts/ als Professoren/ Rectoren/ende Meesters vande Academien ende Scholen inde vereenighde Nederlanden/ jae allen int gemeen/den welcken ofte de sorge der zielen/ofte de onderwijsinge der jeught bevolẽ is/dat sy/latende varen de vijf bekende Artijckelen der Remonstranten,die op d'een zijde vande waerheyt afwijckẽ/op d'andere zijde anders niet als schuyl-holen van dwalinghen zijn/ dese gesonde leere der heylsamer waerheyt / die uyt de alder-suyverste fonteyne des Goddelijcken Woordts voort-gebracht is/oprecht eñ ongeschent na haer vermogen eñ ampt bewaren/deselve den volcke eñ jeucht getrouwelijck eñ voorsichtelijc voordragen ende uytleggen/eñ het seer lieffelijc eñ profijtelijck gebruyc van dien / beyde in leven eñ sterven / neerstelijck verclaren: dat sy de gene die uyt de kudde verdwaelt zijn/die anders ghevoelen/ende door de nieuwigheyt der opinien wech-gheruckt zijn/ door de claerheydt der waerheyt sachtmoedelijck onderwijsen / of God haer t'eenigher tijt bekeeringe gave/ om de waerheyt te bekennen/ op

dat sy tot beter verstandt ghebracht zijnde / met eenen Geest/mont/geloove eñ liefde/tot de Kercke Godes eñ gemeenschap der Heyligen souden mogen wederkeeren; ende alsoo ten laetsten de wonde der Kercke werde gheheelt/ende alle de leden van dien een hert ende eene ziele zijn mochten inden Heere.

Doch nademael sommige die van ons uytgegaen zijn onder den Tijtel van Remonstranten (welcke name van Remonstranten, als ooc Contra-remonstranten, de Synodus oordeelt / dat in eeuwighe vergetinge behoort gebracht te worden) door eygen bedrijf ende raet/eñ met onwettige wijsen vā doen/ met schendinge vande discipline eñ ordre der Kercke/ eñ verachtinghe vande vermaninghen eñ het oordeel hares Mitbroederē/ de seer bloeyende eñ in geloove eñ liefde vereenighde Kercken van Nederlant/ in dese stucken der leere seer swaerlijck eñ sorgelijck hebben beroert/schadelicke eñ oude dwalingen wederom te voorschijn gebracht/eñ nieuwe gesmedet/de selve opentlijck eñ heymelijck/met monde eñ schriften onder t'volck gestroyt eñ opt heftichste voorghestaen: de leere die tot hier toe inde Kercken was aenghenomen / met lasteringhen ende ongheschickte smaet-redenen sonder mate ende eynde beswaert/ eñ alles alomme met ergernissen/ oneenicheden/ongerust-makingen/ eñ beroeringhen der conscientien verbult; welcke sware sonden tegen t'geloove/tegen de liefde/teghen de goede zeden/teghen de eenigheyt eñ vrede der Kercke / alsose in geen mensche rechtveerdelic geleden en connen worden/ eñ in Kercken-dienaren met sware censuren tot allen tijden inde Kercke ghebruyckt / nootsakelijck moeten ghestraft

worden: Soo ist dat de Synodus, na de aenroepinghe van dē H. Name Gods/ uyt sijn Woort genoechsaem bewust zijnde/ van de macht die haer toecomt/ navolgende oock de voetstappen van alle wettelijcke/ so oude als nieuwe Synoden, eñ gesterckt zijnde met de authoriteyt der Hoog: Mog. Heeren Staten Generael/ verclaert ende oordeelt/ dat die Kercken-dienaren die haer ghedragen hebben als aenleyders van de partyschappen in de Kercke/ eñ Leeraers der dwalinghen/ schuldich eñ overwonnen zijn van vervalschinge der Religie/ scheuringe vande eenigheyt der Kercke/ ende van seer swaere gegevene ergernissen/ eñ bysonderlijck die tot desē Synodum zijn geciteert geweest/ noch daer en boven/ van onverdraechlijcke hart-neckicheyt tegē de resolutien der hoogher Overheydt in dese Synodo gepubliceert/ eñ tegēs dese eerweerdige Synode selfs. Om welcke oorsaken de Synodus ten eersten de voornoemde geciteerde personen alle Kerckelijcke diensten verbiet/ de selfde van hare ampten af-stelt/ eñ oock der Academischer bedieningen onweerdigh oordeelt/ ter tijt toe/ dat sy door ernstige bekeeringe/ die met woorden/ wercken/ eñ contrarie betrachtingen genoechsamelijck sal bewesen zijn/ de Kercke genoech doen/ ende met de selve waerlijc eñ ten vollen sullen versoenen/ eñ tot de ghemeenschap der selver wederom aenghenomen worden. Het welcke wy tot haren besten eñ tot vreuchde der gheheeler Kercke/ gantschelijck in Christo onsen Heere wenschen.

Maer de andere/ van welckē tot dese Nationale Synode de kennisse niet en is ghecomen/ beveelt sy/ na de gebruyckelicke ordre/ dē Synodē Provinciael/ Classē/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

eñ Kercken-radẽ/ die met alle neerstichept sullẽ besor-gen/ dat de Kercke tegenwoordelijc geene schade lijde/ noch in toecomende geẽ en hebbe te vreesen: also noch-tans/ dat sy dẽ genẽ/ die dese dolingẽ aenhangẽ eñ vol-gẽ/ door dẽ geest der voorsichtichept recht onderschey-dẽ: de hertneckige/ Roepers/ aenrichters van rotteriẽ eñ beroertẽ/ sullẽ sy mettẽ eerstẽ afsettẽ van hare dien-sten inde Kercken eñ Scholen die tot hare kennisse eñ sorge gehooren: Welcker oorsake halven sy vermaent wordẽ/ datse sonder vertrec/ na t'ontfangẽ van het oor-deel deses Nationalen Synodi, vercregẽ hebbende hier toe consent der Overhept/ te samen comen/ op dat het quaet door vertraginge niet toe en neme eñ versterckt worde. Maer die upt swachept/ eñ door de verdorvét-hept der tijden zijn gevallẽ ofte verruckt/ eñ die moge-lijc in saken van minder gewichte twijfelẽ/ oft ooc an-ders gevoelen/ doch stil/ zedigh/ onstraffelijc van leven zijn/ eñ haer leersaem stellẽ/ die sullen sy met alle sacht-moedichept/ dienstẽ der liefde/ eñ lijdsaemhept/ tot wa-re eñ volmaecte eendrachtichept met de Kercke soeckẽ te brengẽ: doch also/ dat sy haer neerstelic wachtẽ/ dat-se niemãt tot dẽ H. Kercken-dienst toe latẽ/ die de leere in dese Synodale beslugtẽ verclaert/ weygert te onder-teeckenẽ eñ te leerẽ: niemãt ooc inde selve dienstẽ en be-houdẽ/ door wiẽs merckelijcke verschil ofte dissensie de leere in dese Synodo met so groote eenstemmichept be-vesticht/ gekrenct/ eñ de eendrachtichept der Kercken-dienarẽ eñ de ruste der kerckẽ wederom mocht wordẽ verstoort. Daer en boven vermaent dese eerweerdige Synodus ernstelijck alle kerckelijcke vergaderingen/ datse neerstige wacht houdẽ over de cuddẽ die haer be-

volen zijn; datse in tijts haer stellen teghen alle nieuwigheden die inde Kercke souden mogen oprijsen/ eñ deselve als oncruydt uyt den acker des Heeren uyt-roeyen; datse goede acht nemẽ op de Scholen ende de Leeraren in de selve/ op dat uyt besondere ghevoelens eñ quade meyningen/die de jeucht souden mogen ingeplant werden/niet wederom eenigh verderf voor de Kercke ende de Republijcke veroorsaeckt en werde.

Ten laetsten/gelijck de Synodus de Doorluchtighe eñ Hooghmogende Heeren Staten Generael van de vereenichde Nederlanden eerbiedelijck danckt / voor dat hare Hooghmogende de bedroefde eñ vervallende saken der Kercke in so noodigen eñ bequamẽ tijt door het middel deses Synodi goedertierentlijc zijn te hulpe gecomen/de vrome eñ getrouwe dienstknechtẽ Gods in hare bescherminge hebben genomen/het pant van alle zegeninghe eñ der Godlijcker tegenwoordigheyt/ namelijck/de waerheyt van Godes woort/inde plaetsen hares gebiets heylichlijck eñ religieuselick hebben gehanthaeft/eñ noch arbeyt noch costen gespaert/om sulck een groot werc te bevorderen/ eñ te volbrengen: voor welcke uytnemende wel-daden sy de selve uyt gantscher herten overvloedige vergheldinge/ gheestelicke eñ tijdelicke/so int gemeyn als int besonder/van den Heere toewenscht: Also bidt sy de selve seer goedtgunstige Heeren ernstelijck eñ ootmoedelijck/ dat hare Hoog: Mog: dese heylsame Leere/die vande Synodus seer ghetrouwelijck na t'woort Gods eñ de overeen-stemminge der ghereformeerde Kercken uytghedruckt is/alleen eñ zuyver in hare Landen openbaerlijck gelieve te doen leeren; alle oprijsende Ketterijen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

ende dolingen weeren; de ongeruste ende oproerighe gheesten bedwinghen; haer voortaen als ware ende goedertierene Voester-Heeren en Beschermers der Kercke voort-varen te vertoonen; de sententie over de voornoemde persoonen/volghens t'recht der Kercke/ door deser Landen Wetten bevesticht / van waerden houden; ende de Synodale besluytinghen door hare Authoriteyt vast ende gheduerichlijck doen onderhouden.

was onderteeckent

Inden name ende door bevel des Synodi,

Sebastianus Damman, Scriba Synodi.

Festus Hommius, Synodi Actuarius.

Ende noch leeger/

Tot ghetuygenisse dat dit also ghepasseert zy,

DANIEL HEINSIVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

Van de Hooch-mogende Heeren/
Mijn Heeren de Staten Generael.

DE Staten generael der vereenichde Nederlanden/ Allen den genen die dese sullen sien oft lesen/ Saluit. Doen te weten, Also wy tot wech-neminge vande droevige en schadelijcke geschillen ende misverstanden/ tsedert eenige jaren herwaerts tot grooten ondienst vant Lant/ en onruste vande Kercke geresen over de vijf bekende Hooft-stucken der Christelijcke Leere/ en het aencleven van dien / volgende d'ordre in Godes kercke/ en selfs inde Nederlanden voor desen gebruyckelijc/ goet gevonden hebben/ binnen de stadt Dordrecht te convoceren een Nationael Synode/ van alle de Kercken deser Landen: En omme de voorsc. Synode tot der Landen meesten dienst te doen celebreren/ tot deselve met groote moeyte en onkosten/ versocht en vercregen vele voortreffelijcke/ hooch geleerde en vermaerde uytheemsche Theologanten vande Gereformeerde kercken/ als uyt de onderteyckeninge der Decreten achter yeder Hooft-stuc vant voorsc. Synode is te sien: Hebbende daerenboven tot goede directie onse Gedeputeerden uyt de respective Provintien gecommitteert om de gemelte vergaderinge van den beginne totten eynde toe te assisteren/ Op dat alles aldaer in Godes vreese/ en met goede ordre/ alleen naden regel van Gods H. Woort/ volgende onse goede meeninghe/ mochte werden verhandelt. En de voorsc. Synode nu door Gods genadigen zegen/ met so grooten eenstemmicheyt van allen en een yegelijcken/ so wel uytlandtsche als inlantsche/ vande voorsc. vijf Leer-poincten / en de Leeraers van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]

dien heeft geoordeelt/eñ met onsen voorweten eñ consent op dẽ 6. Meye laestledẽ/ gepromulgeert de Decreten eñ Sententie hier voren staende. SO IST, dat wy om de vruchtẽ van dit groot eñ heylich werc/diergelijcken noyt voor desen van den aenvanc der Reformatie is gesien/de kercken deser Landẽ te doen genieten/ende niet meer ter herten nemende als de eere van Gods H. Naem/ de behoudenisse eñ voortplantinghe vande ware gereformeerde Christelijcke Religie (wesende het fundament vandẽ welstant/ eñ den bant vã de eenigheyt der vereenighde Nederlanden) mitsgaders/de eenigheyt/ruste eñ vrede der kercken/als mede de behoudenisse vande eenicheyt der kercken deser Landen/met alle de uytlantsche Gereformeerde kercken/van de welcke wy ons niet en hebbẽ connẽ nochte moghen affonderen: Het voorsc. oordeel eñ Sententie des Synode gesien/rijpelijck verstaen/ geexamineert/ eñ overwogen hebbende/ de selve in alles volcomentlijc hebben geapprobeert/geconfirmeert/ eñ gheratificeert/ Approberen/ Confirmeren ende Ratificeren deselve mits desen / willende/eñ statuerende / dat gheene andere Leere/aengaende de voorsc. Leer-poincten/in de kercken deser Landen sal werden geleert ofte gedrevẽ/ als de welcke het voornoemde oordeel conform is. Ordonnerende eñ bevelende dien volghende alle kerckelijcke vergaderingen / kercken-dienarẽ/ Professoren/ende Doctoren inde heylige Theologie/Regenten van Colegien / ende voorts allen ende een yegheliijcken dien dit eenichsints concerneren ofte aengaen mach/haer int exercerẽ van hare diensten/eñ bedieningen getrouwelijck eñ oprechtelijc in alles hier-

mte

na te reguleren eñ gedragen. Eñ ten eynde onse goede intentie in desen volcomentlijc alomme mach werden naghecomen/ Ontbieden/ eñ bevelen wy die Staten/ Stadthouderen/ Gecommitteerde Raden / eñ Gedeputeerde Staten vande Provincien respective / van Gelderlant/ eñ Graefschap Zutphen/ Hollandt/ ende Westvrieslant/ Zeelant/ Utrecht/ Vrieslant/ Overyssel/ Stadt Groeningen/ ende Ommelandẽ/ ende allen Officieren/ Rechteren/ eñ Justicieren/ het oordeel des Synodi voornoemt/ met het achtervolgh van dien te mainteneren/ ende doen mainteneren/ sonder diẽ aengaende eenighe veranderinghe te doen/ ofte gedoogen by yemanden gedaen te werden in eeniger manieren/ want wy sulcx tot vorderinge vã Gods eere/ welstant vandẽ staet deser Landen/ mitsgaders rust/ ende vrede der Kercke verstaen te behooren. Ghegeven onder onsen Cachette/ Paraphure/ eñ de Signature vã onsen Greffier in s'Gravenhaghe den tweeden Julij An. 1619. Was gheparapheert A. Ploos vt.

Onder stondt

Ter ordonnantie van de Hooch-ghemelte Heeren Staten Generael.

Geteeckent C. Aerssen.

Ende was opt spatium opghedruckt t'voorsc. Cachet in Rooden Wassche.

Tot Dordrecht,

Ghedruckt by Pieter Verhagen/ Isaac Jansz. Canin/ Joris Waters/ Jan Leendertsz. Berewout/ Frãsoys Bosselaer/ Niclaes Vincenten/ Zacharias Jochemsz. ende Fransoys Boels. 1619.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
381 H 4 [3]